

На основу члана 13.став 1. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју ("СГ РС" Број 10/2013, 142/2014, 103/2015, 101/216,35/2023, 92/2023), члана 46. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник РС" број 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон, 47/2018 и 111/2021 - др. закон), члана 62. Статута Општине Горњи Милановац (Службени гласник Општине Горњи Милановац" број 3/2019), члана 4. и 26. Одлуке о општинском већу Општине Горњи Милановац (СГ Општине Горњи Милановац" број 24/2008) члана 5. и 25. Одлуке о буџету Општине Горњи Милановац за 2024. годину (СГ Општине Горњи Милановац" број 29/2023) и Закључка Општинског већа о утврђивању Предлога Програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја Општине Горњи Милановац за 2024. годину број 3-06-6/2024 од 19.02.2024. године.

ПРОГРАМ ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА Општину Горњи Милановац за 2024. годину.

I. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА

Анализа постојећег стања

Географске и административне карактеристике: Општина Горњи Милановац, смештена у срцу Србије, представља изузетан амалгам природне лепоте, културног наслеђа и потенцијала за одржив и просперитетан рурални развој. Горњи Милановац је град који је настао измештањем варошице Брусница по указу Кнеза Александра Карађорђевића 1853. године. Назван је Деспотовица. Данашње име добија 1859. године посебним указом Кнеза Милоша Обреновића у знак захвалности свом полубрату Милану. Први је град у Србији који је изграђен по урбанистичком плану чију је концепцију задржао до данас. Катастарске општине на територији Горњег Милановца (63) организоване су у 61 месну заједницу од чега једно насеље градског типа а преостала 62 насеља спадају у категорију руралних подручја. Друга је по површини општина у Моравичком округу (после општине Ивањица). Највиша тачка општине а уједно и највиши врх Шумадије је Цвијићев врх (1132м). Значајна узвишења су и Островица (вулканског порекла), Вујан, Јешевац и Треска. Површина територије општине Горњи Милановац износи 836км², од чега је пољопривредно земљиште 54755ха (или 65,5%), док обрадиво пољопривредно земљиште заузима 49469 ха (односно 59,2% од укупне површине територије општине). На територији општине у 2023. години уписано је 5297 породичних пољопривредних газдинстава, девет (9) предузећа, осам (8) предузетника, пет (5) земљорадничких задруга, једно пољопривредно газдинство са статусом правног лица и једна научно истраживачка организација. Укупан број свих активних газдинстава износи 5321. Што се тиче старосне структуре до 40 година је 530 газдинстава а 4767 преко 40. година. Када је питању полна структура породичних пољопривредних газдинстава на територији општине Горњи Милановац, 3930 газдинстава су носиоци мушког пола а 1367 су носиоци жене. У складу са изузетним агроеколошким погодностима, брежуљкасто-брдовити терени, пољопривредне активности традиционално су усмерене на производњу кромпира, шљиве, малине и других врста јагодичастог воћа посебног квалитета. Захваљујући специфичним микрорељефним и хидролошким утицајима, брдско-планински предели су, такође, погодни за рентабилну производњу квалитетног воћа, упоредо са коришћењем бујне вегетације пространих природних травњака за развој говедарства и овчарства, уз искоришћавање природних предиспозиција за примену биолошких и еколошких метода производње хране. Међутим, несумњиво, еколошке предности наслеђене производне оријентације угрожене су већ дуже време бројним утицајима, који се могу сажети у следеће групе проблема: • Од средине прошлог века дошло је до ограничења у извозу, које кулминира током кризних година, када је дошло до потпуног одсецања од светских трговинских токова и колапса прехрамбене индустрије, главни тржишни вишкови пољопривредне производње (месо, млеко, јаја и воће) који спадају у ред скупљих намирница, које наилазе на баријеру куповно способне тражње на домаћем тржишту; • Уситњеност пољопривредних газдинстава не дозвољава успостављање повољних релација, посебно земљишта према радној снази и механичкој опреми, којима се обезбеђује остваривање задовољавајућег нивоа пољопривредног дохотка, с

једне, и ценовна конкурентност пољопривредних производа, с друге стране, што представља један од главних узрока друштвене, производне и економске пасивизације пољопривредних домаћинстава и старења пољопривредне популације. Пољопривреда се данас доминантно ослања на допунски рад запослених у неаграрним делатностима. • Застарела пољопривредна механизација, мала примена агротехничких мера, слаба организованост пољопривредних произвођача и ниска продуктивност у свим областима пољопривредне производње представљају битно ограничење за искоришћавање природних компаративних предности општине Горњи Милановац; • Успорена дифузија научно - техничког прогреса, савремених еколошких стандарда, економског знања и тржишних информација у пољопривредну праксу, не само због ниског нивоа општег и стручног образовања претежног дела пољопривредних произвођача, већ пре свега због непостојања одговарајуће инфраструктуре развоја, контроле примене и атестирања средстава за заштиту биљака од болести и штеточина, санитације сеоских насеља и сл.

Природни услови и животна средина: Преглед природних ресурса као што су шуме, водни ресурси и биодиверзитет и идентификација потреба за очувањем и одрживим искоришћавањем природних ресурса, као и заштита од еколошких изазова одражавају се у следећем: На подручју општине Горњи Милановац истиче се брдско-планински рељеф. Рашчлањен је речним долинама Каменице, Чемернице, Дичине, Деспотовице и Груже. Овај предео се налази између планина: Маљен (970m), Суворор(866m), Рајац (848m), Рудник (1132m), Јешевац (902m), Вујан (856m) и побрђа Каблара и Шилковице. Планине Рудик, Јешевац и Вујан припадају старим громадним планинама. Млађим, веначним планинама припадају Рајац, Суворор, Маљен и побрђе Каблара и Шилковице. Брдско-планинскоподручје формирају планине: Рудник на североистоку, Рајац и Суворор на северу, Маљен насеверозападу, висораван Гојне Горе и брдо Шилковица на југозападу, Главаја, Галич и Рожан на југу и Вујан и Јешевац на југоистоку. Посебне одлике рељефа су дугачке, непрекинуте косе, које се спуштају од Маљена, Суворора и Рајца према чачанској котлини. Масив Рудника има доминантан положај у Шумадији. Највиша кота општине, а уједно и Шумадије је Цвијићев врх (раније Велики Штурац) са висином од 1132m. На Падине Вујна се пружају према Деспотовици и граде Брђанску клисуру. На јужној и југоисточној страни највише коте су врхови: Вујна (Велики Вујан 856m), Јешевца (Црни врх 902m) и Треске (763m). Нижи део терена заузима централни део општине. Најниже тачке терена су на северу у долини Драгобиља (233m) и на југу у долини Деспотовице (258m). Општински центар је лоциран у нижем делу терена са просечном надморском висином од 329m. Поред централног дела општине, нижих терена има и у долинама Каменице. Од специфичних облика рељефа истиче се Острвица, која се налази на северозападним огранцима Рудника. Одликује се изразитом индивидуалношћу, специфичном морфолошком физиономијом и истакнутим висинским положајем у односу на околни рељеф. Има облик врло стрме купе са два неједнака зуба на врху. Интересантни облици рељефа поред Острвице су: Мокра пећина, Треска и клисуре Деспотовице, Каменице. Клима подручја је умерено-континентална. Најхладнија, хумидна клима је у пределу врхова Рудника, нешто шире око врхова Рајца и у северозападном делу Богданице. Умерено-хумидна клима карактеристична је за делове Мајдана и Рудника који се налазе ближе врховима Рудника и у већем делу подручја Суворора и Рајца. Најблажа, субхумидна клима је заступљена у делу Трудеља, Драгоља и Брђана. Благо хумидну климу имају остали делови територије. Од подручја Рудника хладније је подручје Суворора, који је изложен северозападним струјањима ваздуха. Вредности средње годишње температуре ваздуха крећу се од 7,2°C до 11°C. Средња годишња температура ваздуха у граду Горњем Милановцу је 9,8°C. На врховима Рудника она износи 7,7°C. Најнижа средња годишња температура забележена је на врху Суворора 7,2°C, а највишу вредност (преко 11°C) има само део насељеног места Драгољ. Трајање снега је од 80 до 120 дана у нижим и од 160 до 200 дана у вишим пределима. Просечна вредност релативне влажности ваздуха у Горњем Милановцу у току године износи око 77,8%. Најмања влажност је лети (69,4%), а највећа зими (85,4%). Просечна облачност износи 96 дана годишње и јавља се, углавном, у јесен и зиму. Дневно трајање сунчевог сјаја у лето је 9,3 сати, а у зиму 2,3 сата. Просечан број сунчаних сати годишње износи 2100. Реке овог подручја нису велике по количини воде и површини слива. Мрежа неколико већих и многобројних мањих токова чини сливно подручје веома разуђеним, али не и довољно богатим водом. Највећа река је Каменица. Највећи број водених токова припада сливу Западне Мораве, а мањи део сливу Саве. У подручју Суворора и Маљена протиче река Каменица, која настаје на јужним падинама Дивчибара. Испод Суворора, из Мокре пећине извире река Чемерница. Обе реке уливају се у Западну Мораву. Дичина извире у подножју Суворора, протиче кроз Таково и улива се у Чемерницу. На јужним падинама Рудника извире река Гружа која тече правцем запад-исток. Вододелница је Рудника и Јешевца. Деспотовица извире испод

Рудника, на западној страни Цвијићевог врха и њен слив обухвата делове Рудника, Јешевца и Вујна. У делу Горњег Милановаца према Чачку она пробија серпентинску масу Вујна и Илијака и гради Брђанску клисуру. Испод Цвијићевог врха извире и река Јасеница, која протиче у североисточном делу подручја. Драгобиљ и Качер простиру се у северном делу и припадају сливу Саве. Рељеф са педолошким супстратом, заједно са хидролошком мрежом и климатским приликама, условио је значајну биолошку и предеону разноврсност. Предеона разноврсност условљена је динамиком рељефа, издигнутим косама, истакнутим видиковцима, распоредом шумских, травних и обрадивих површина, потоцима и мањим рекама, комплексима природних букових и храстових шума, борових култура ширег окружења Сувобора, пространим пашњацима и каменитим пределима у сливовима река. Површина под шумама износи око 33% од укупне површине општине. Најзаступљеније врсте су храст и буква. Храст заузима 52%, буква 23%, остали лишћари 16% и четинари 9% површине под шумом. На нашем подручју присутни су различити типови шума, а неки од њих су: шуме сладуна и цера; китњака; китњака и цера; брдске букве и планинске букве. У природном резервату „Велики Штурац“, који је лоциран недалеко од највишег врха планине Рудник, налази се шума планинске букве (*Fagetum moesiacaemontanum*), која представља један од ретких остатака некада богатих шума Рудника, па је ова површина заштићена као природна реткост која је значајна за очување генофонда поменуте заједнице. После шумске, најзаступљенији је ливадски тип вегетације. Укупна површина државних и манастирских шума на територији ПО Горњи Милановац износи 12622,88ha, бруто дрвна запремина је 1708760m³, укупан запремински прираст износи 55915m³. Просечна запремина по хектару је 141m³. Површина шума приватних власника износи 71019.97ha. Биљни покривач се одликује богатом флором са око 900 врста биљака, међу којима је око 15 ретких и ендемичних врста. Лековитих биљака има око 100 врста. Утврђено је присуство око 85 врста гљива, од којих преко 50 представљају јестиве гљиве. У животињском свету најбројнија група су птице (преко 120 врста) и сисари (око 50 врста). Од дивљачи која се гаји у ловиштима најзначајнији су: срна, дивља свиња и зец. У рекама је утврђено присуство 7 врста риба.

Стање и трендови у руралном подручју

Демографске карактеристике и трендови: Општина Горњи Милановац има разнолико становништво са различитим старосним и социјалним карактеристикама. Важно је анализирати демографске трендове, миграције, стопу наталитета и морталитета како би се разумело како се популација мења током времена. Према броју становника општина Горњи Милановац се налази на другом месту у Моравичком округу, после града Чачка. Број становника у руралном подручју општине смањивао се у последњих 60 година. Према званичним подацима пописа из 2011. године број становника у руралном подручју је 20190 што је за око 3469 људи мање у односу на попис из 2002. године. Са друге стране, број становника у граду је наставио да расте. Укупан број становника има тенденцију смањења у периоду 2011-2021. Према квалитативним подацима један од основних разлога одлива становника из руралног подручја је доживљај живота у граду као атрактивнијег у односу на село - удобнији и већи број различитих стимулација какве у селима нема. У руралном подручју општине од укупно 20190 становника, 10141 су становници мушког пола односно 50,23 %, а 10049 становници женског пола односно 49,77%. Полна структура носилаца пољопривредних газдинстава према подацима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде изгледа тако да, у укупном броју уписаних породичних газдинстава (5321) жене су носиоци 1367 породичних пољопривредних газдинстава док је број газдинстава у коме су мушкарци носиоци 3930. Приказ демографских трендова показује да становништво општине стари и да је неопходно развијати програме који ће активирати младе и обезбедити опстанак у Горњем Милановцу а спречити одлазак. Основни предуслов за смањење одласка је стварање услова за запошљавање високо образованих и стручних кадрова у синергији са културним, здравственим, спортским и другим садржајима.

Укупан број становника у периоду од 2011-2021. године

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011	2021
Горњи Милановац	49604	49859	47894	48420	50651	50087	47641	44406	40260
Градска	2697	3402	4492	10972	17791	22432	23982	24216	/
Остала	46907	46457	43402	37448	32860	27655	23659	20190	/

Становништво према старосним групама и полу 2021 - 2022

	2021		2022
	Ж	М	Ж
Деца старости до 6 година (предшколски узраст)	1180	1328	1156
Деца старости 7 - 14 година(узраст основне школе)	1428	1466	1401
Деца старости 15-18 година (узраст средње школе)	747	821	708
Деца старости 0-17 година	3156	3404	3093
Број младих (15-29 година)	2851	3138	2578
Радни контингент становништва (15-64 година)	12277	12741	11875
Укупан број становника	20401	19859	19841
Извор: Витална статистика РЗС			

Диверзификација руралне економије: Рурално подручје општине Горњи Милановац својим географским и климатским карактеристикама, погодно је за развој различитих пољопривредних и непољопривредних делатности. Подручје општине Горњи Милановац одликује се природним карактеристикама погодним за производњу воћарских култура посебно на традицију гајења шљива, кромпира и сточарску производњу. Очувана природна средина и велики удео екстензивних засада лакше адаптивних на органски начин производње идеални су предуслови за органску производњу, а едукацијом пољопривредника од стране стручних служби, овај вид пољопривредне производње се све више развија. Основни носиоци економског развоја на селу су појединачна пољопривредна газдинства. Преко половине газдинстава су регистрована пољопривредна газдинства. Нешто више не регистрованих пољопривредних газдинстава има код оних пољопривредника који имају мање земљишта у поседу (до 1.5ha) и живе сами у домаћинству. Укупан број активних пољопривредних газдинстава на територији општине према подацима из 2022. године је 5.009. Подаци последњег пописа из 2012. године показују да је број годишњих радних јединица ангажоване радне снаге у пољопривреди 7481, а број условних грла 18548. Број газдинстава која имају само окућнице је 3209 или 293ha, која имају оранице и баште 4372 или 11941ha, воћњаке 4435 или 2664ha, винограде 39 или 8ha и ливаде и пашњаке 5350 или 14616ha. Најчешћи извор прихода пољопривредних домаћинства је приход од продаје сопствених пољопривредних производа и производа које су произвели у свом газдинству. Свако друго домаћинство има приход од пензије пољопривредне или неке друге док део домаћинства има приход од запослења ван пољопривреде. Сви остали извори прихода су у знатно мањем броју. Главни економски потенцијал села општине Горњи Милановац представља пољопривреда - акценат је на производњи кромпира, воћарству и сточарству и на преради воћа и млечних производа. Такође, предузетништво је у мањој мери заступљено код појединих становника. Виша прерада прехрамбених производа, сеоски туризам, ручна радиност, традиционална текстилна производња и израда сувенира су само неке од активности које су потенцијал, али је потребно још доста рада да постану самоодрживи. Заступљеност појединих култура зависи од насеља - тако у селима која су на надморској висини преко 350 m има значајно више оних фармера који узгајају кромпир, малине и купине. У селима која су ближе градском центру има значајно више оних пољопривредника који узгајају крмно биље, а значајно мање оних који узгајају свеже шљиве. На великим пољопривредним газдинствима значајно чешће се гаје пшеница, друге житарице, конзумни кромпир, поврће. Вишечлана домаћинства (5 и више чланова у домаћинству) више него остала гаје пшеницу, поврће у пластеницима, индустријске културе. На територији општине постоје бројни капацитети за прераду воћа и поврћа, производњу и прераду млека, алкохолних пића и минералне воде, сточне хране и чајева. Што се тиче сточарства, велика већина домаћинства из циљне групе поседује стоку, живину, кошнице или рибњаке. Сви припадници пољопривредне популације поседују земљиште (без обзира да ли га користе или не). Значајан проценат пољопривредника поседује воћњаке док значајно мање њих има винограде и остало земљиште. Само мали проценат пољопривредника који поседују њиве и баште не користи то земљиште. У просеку пољопривредници користе 78% површина које поседују као њиве и баште. Воћњаке поседује, а не користи 7,3% пољопривредника, док 87.2% користи све што поседује. У просеку пољопривредници користе 90% површина које поседују као воћњаке. Сви који поседују винограде изјавили су да их и користе. Међу онима који поседују остало земљиште, 18,4% пољопривредника наводи да га не користи, док 76,5% пољопривредника користи све што поседује. У

просеку пољопривредници користе 79% површина које поседују као остало земљиште. Анализе су показале да је величина њива и башта које поседују пољопривредници у вези са: • типом домаћинства (вишегенерацијска домаћинства) • бројем чланова (5 и више чланова домаћинства) • регистрацијом газдинства (регистрована газдинства) • укупном величином земљишта у својини (преко 8ha укупно земљишта у својини) • типом пољопривредног домаћинства (ратарско-сточарска домаћинства) Анализе су показале да је величина воћњака које поседују пољопривредници у вези са: • Висином прихода (са нижим приходом по члану домаћинства), • Регистрацијом газдинства (регистрована газдинства), • Укупном величином земљишта у својини (преко 8ha укупно земљишта у својини), • Надморском висином насеља (виша надморска висина - преко 350m) • Удаљеношћу насеља (даље од градског центра). Половина пољопривредника који не користе одређено земљиште као разлог некоришћена наводе недостатак средстава за инвестирање. Често се као разлози наводе и несигурно тржиште, ниске цене пољопривредних производа, високе цене производње, као и недостатак времена или радне снаге (21,8%). Заступљеност појединих култура зависи од насеља - тако у селима која су на надморској висини преко 350m има значајно више оних фармера који узгајају малине и купине. У селима која су ближа градском центру има значајно више оних пољопривредника који узгајају крмно биље, а значајно мање оних који узгајају свеже шљиве. На великим пољопривредним газдинствима (8ha и више) значајно чешће се гаје кромпир, пшеница и друге житарице, свеже шљиве купине и малине. Вишечлана домаћинства (5 и више чланова) више него остали гаје пшеницу, поврће у пластеницима, индустријске културе...

Рурална инфраструктура: Инфраструктура и комуналне услуге Процена постојеће инфраструктуре у општини, укључујући путну мрежу, водоснабдевање, канализацију, енергетску инфраструктуру и телекомуникације. Утврђивање недостатака и потреба за унапређење инфраструктуре. Саобраћајна инфраструктура Саобраћајно-географски положај Горњег Милановца је изузетно повољан с обзиром да кроз територију Општине Горњи Милановац пролази Аутопут Београд - Јужни Јадран који ће по завршетку свих фаза изградње представљати везу између Србије и Црне Горе, односно Београда и Јужног Јадрана, а у ширем контексту повезаће Румунију, Србију, Црну Гору и Италију. Аутопут Е763, такозвани Коридор 11, протеже се од Темишвара, преко Вршца, Београда, Љига, Горњег Милановца, Чачка, Пожеге, Подгорице, иде до Бара, а морским путем, преко Јадрана биће повезан са Баријем, у Италији. Изградња више деоница Аутопута Е763 је у току, а у другој половини 2016. године завршена је и пуштена у употребу деоница Љиг - Прељина која највећим делом пролази кроз територију Општине Горњи Милановац, а петља за укључење односно искључење са Коридора 11 налази се у насељеном месту Таково. Радови су у току. Територијом Општине пролази један од најважнијих друмских коридора у нашој земљи, Државни пут IV реда ознаке 22 тзв. „Ибарска магистрала“ (Београд - Љиг - Горњи Милановац - Прељина - Краљево - Рашка - Нови Пазар - Рибариће - државна граница са Црном Гором (гранични прелаз Мехов Крш)), којим Горњи Милановац остварује везе са ближим и даљим окружењем. Западно од општине са истим правцем пружања (север-југ) трасиран је Државни пут IV реда ознаке 21 (Нови Сад - Ириг - Рума - Шабац - Коцељева - Ваљево - Косјерић - Пожега - Ариље - Ивањица - Сјеница), док је источно трасиран Државни пут IV реда ознаке 25 (Мали Пожаревац - Младеновац - Топола - Крагујевац) и Државни пут IV реда ознаке 46 (Равни Гај - Кнић - Мрчајевци) Горњи Милановац је на регионалном нивоу повезан са Тополом (преко Рудника) Државним путем IIА реда ознаке 152 (Топола - Доња Шаторња - Рудник - Бућин Гроб), са Крагујевцом и Пожегом Државним путем IIА реда ознаке 177 (веза са државним путем 21 - Честобродица - Гојна Гора - Прањани - Бершићи - Таково - Горњи Милановац - Неваде - Враћевшница - Баре - Крагујевац) и са Ваљевом Државним путем IIА реда ознаке 176 (Ваљево - Брежђе) и Државним путем IIВ реда ознаке 356 (Брежђе - Брезна - Срезоевци - Трбушани). Овакав положај омогућио је повољне везе Општине са осталим деловима земље, директним повезивањем преко мреже државних путева првог реда, или посредним повезивањем преко разгранате регионалне путне мреже. Електро мрежа Конзум Општине Горњи Милановац се напаја електричном енергијом из ТС 110/35 kV "Горњи Милановац" која је у власништву предузећа "Електро мрежа Србије". У њој су смештени један трансформатор снаге 31,5MVA и један снаге 16MVA, док се напајање напоном 110kV врши из два правца: далеководом број 182 Горњи Милановац - Пожега, и далеководом број 1183 Горњи Милановац - Чачак 3. Степен искоришћења ове трафостанице је 90%. На напонском нивоу 35kV ради 9 трафостаница којима се врши трансформација на напон од 10kV. Капацитети и степен искоришћења постојећих трафостаница 35/10kV су: Мрежа 10kV је у градском језгру претежно кабловска са двостраним напајањем док је у приградским насељима и сеоском подручју претежно ваздушна и већим делом радијална. Мањи део градске и значајан део приградске мреже 1kv и 10kV реализован је на дрвеним стубовима па их је потребно заменити бетонским. Јавно осветљење постоји у

већини насеља. Телекомуникациона инфраструктура Комутациона чворишта телекомуникационе мреже на подручју Општине Горњи Милановац чине чворна централа HOST Горњи Милановац и три удаљена степена RDLU Бресница, RDLU Неваде, RDLU Брђани, седам мултисервисних приступних чворова (MSAN-ова), седам крајњих централа, два FM-а, RDLU Прањани везан на HOST Чачак и три базне станице за бежичну (CDMA) фиксну телефонију. Већина од ових комутационих чворова има поред класичних телефонских прикључака и DSLAM опрему са ADSL прикључцима. Тренутно су све комутационе тачке међусобно као и са вишим комутационим равнима повезане оптичким кабловима изузев MSAN-ова Брезова и Горњи Бранетићи, иако сви каблови нису довољног капацитета. Преко подручја у захвату плана протеже се део оптичког прстена R16 Крагујевац-Баре-Горњи Милановац-Чачак. Реализацијом досадашњих планова развоја телекомуникационих капацитета на подручју Општине Горњи Милановац створени су услови за давање нових, широкопојасних сервиса (ADSL, брзи интернет, IPTV, дигитални водови великих битских протока) са тенденцијом давања комплетне "triple-play" услуге. Инсталирана примарна ТТ мрежа у градском подручју је подземна и великим делом каблови су постављени у кабловску канализацију. Главни каблови су у овом тренутку довољног капацитета, а даљом децентрализацијом приступне мреже кроз инсталацију нових мултисервисних приступних чворова (MSAN) скратиће се претплатничка петља и добити нове резерве у дистрибутивној мрежи на постојећим кабловима, а које ће се користити за напајање нових претплатника. Секундарна мрежа је у градском подручју највећим делом бакарна и тренутно задовољава потребе корисника за основним сервисима. На сеоском подручју разводна мрежа реализована је углавном ваздушним водовима док је око 30% реализовано подземним кабловима. Сви комутациони објекти су са даљинским надзором и управљањем, а већих проблема у функционисању система нема. У захвату плана постоји дванаест базних станица мобилне телефоније у раду. Водопривредна инфраструктура Градско насеље Горњи Милановац се снабдева водом из четири система: Бањанског, Брезанског, Вујанског и Регионалног водоводног система „Рзав“. Извориште Бањанског система чине три врела и тиролски захват на реци Дичини. После пречишћавања, вода се одводи до дистрибуционог резервоара „Срчаник“. Из њега вода иде у градску мрежу и резервоар „Парац“. Минимална издашност овог система износи 50-70l/s. Извориште Брезанског система чине три врела. Вода се после хлорисања допрема до потрошача и резервоара „Поњавићи“. Минимална издашност овог система се креће око 10l/s. Капацитет изворишта „Вујан“ износи 6-8l/s. Вода се гравитацијом допрема у резервоар „Вујан“. У исти резервоар се допрема вода са бунара „Млаковац“, када је у погону. Воду са овог изворишта користи мали број домаћинстава у јужном делу града, као и припадајућа привреда. Вода из регионалног система „Рзав“ се допрема у резервоар „Нешковића брдо“ и из њега потрошачима. Просечан капацитет у летњем периоду је око 100l/s. Максимална количина из овог система је сада лимитирана на 150l/s. Садашња укупна производња воде се креће око 180l/s. Ова количина воде не може да подмири у сваком тренутку потребе Горњег Милановца за водом. Са градских водоводних система се снабдевају водом и насеља: Брезна, Горњи Бањани, Доњи Бранетићи, Врнчани, Бершићи, Таково, Савинац, Клатичево, Калиманићи, Љутовница, Луњевица, Грабовица и Брђани. Остала насеља на територији општине се снабдевају водом са преко хиљаду локалних водовода и око 1500 бунара. Према подацима РЗС из 2014. године, укупна дужина водоводне мреже износи 727km, а укупан број домаћинстава која су прикључена на водоводну мрежу износи 11308. Просторним планом РС и Водопривредном основом РС предвиђено је трајно решење водоснабдевања Горњег Милановца прикључењем на Западноморавско-рзавски регионални водоводни систем на који је Горњи Милановац већ прикључен. Када се на Рзаву изграде акумулације, Горњем Милановцу ће бити доступно са овог система око 350l/s, што са локалним извориштима воде задовољава потребе општине за водом. За потребе решавања водоснабдевања општине Горњи Милановац урађена је „Претходна студија оправданости са генералним пројектом снабдевања водом насеља општине Горњи Милановац“. Овом документацијом је констатовано да општина нема нових локалних извора водоснабдевања и у овом моменту решење питања водоснабдевања лежи у рационалном коришћењу ових изворишта уз коришћење регионалног система „Рзав“, са истовременим спровођењем санитарне заштите локалних изворишта водоснабдевања и реконструкцијом постојећих објеката водоснабдевања. Извршена је подела на осам група водоснабдевања и то: Брђани, Горњи Милановац (Горњи Милановац, Луњевица, Јабланица, Грабовица, Неваде, Велереч, Брусница, Таково, Шаране и Семедраж), Враћевшница (Горња Врбава, Доња Врбава, Бело Поље, Доња Црнућа, Враћевшница, Прњавор, Горња Црнућа и Липовац), Рудник (Сврачковци, Мајдан, Рудник, Мутањ, Брезовица, Заграђе, Рељинци, Угриновци, Церова, Давидовица, Варнице, Трудељ и Драгољ), Триповец (Клатичево, Љутовница, Накучани, Шилопај, Крива Река, Калиманићи, Врнчани, Ручићи и Бољковци), Бањани (Полом, Горњи Бањани, Горњи Бранетићи, Лозањ, Озрем, Љеваја, Доњи Бранетићи и Синошевићи), Брезна (Теочин,

Брајићи, Брезна, Бершићи, Дренова и Лочевци) и Прањани (Прањани, Дружетићи, Каменица, Гојна Гора, Богданица, Леушићи, Срезојевци и Коштунићи). Због великог обима радова предвиђена је фазна реализација. Одвођење отпадних вода Систем за одвођење отпадних вода градског насеља Горњи Милановац је сепаратан. Санитарне отпадне воде се организовано одводе мрежом фекалне канализације до примарног фекалног колектора, који иде поред реке Деспотовице, и њиме до постројења за пречишћавање отпадних вода. Пречник фекалног колектора се креће од \square 400 до \square 1000mm. Постојећа мрежа може да задовољи будуће потребе одвођења отпадних вода. Атмосферске воде одводе се кишном канализацијом из најужег центра насеља, а која се последњих година са реконструкцијом градских улица шири. Из осталих делова насеља атмосферске воде отичу површински. У осталом делу општине канализациона мрежа делимично је урађена у насељу Рудник. Санитарне отпадне воде се уводе у септичке јаме, углавном непрописне или се директно изливају у водотокове. Конфигурација терена и већином разбијен тип сеоских насеља отежавају њихово канализационо решење и захтевају доста велике инвестиције за реализацију система. Према подацима РС из 2014. године укупна дужина канализационе мреже износи 181km, а укупан број домаћинстава која су прикључена на канализациону мрежу износи 11040. Регулација водотокова На реци Дичини у Горњим Бањанима изграђена је насута брана и формирана је акумулација намењена за трансформацију поплавног таласа, заустављање наноса, наводњавање и водоснабдевање. На ушћу Јазинског потока у Мајданску реку изграђена је микроакумулација за потребе производње струје и наводњавања. На Злокућанској реци изграђена је микроакумулација за потребе флотације руде. Управљање чврстим комуналним отпадом У општини Горњи Милановац сакупљање чврстог комуналног отпада је организовано од стране ЈКП „Горњи Милановац“. Отпад се одлаже на савременој санитарној депонији „Вујан“. Садашње стање капацитета депоније је 120000m³, а процењен век депоније је око 15 година. Смеће се преузима од физичких лица са површине од 593263,95 м² и привреди са површине од 234 517,11 м². Потенцијали:- Постојање савремене депоније- Положајне повољности за проширење постојећих и изградњу нових комуналних зона и локација, постојање локација за адекватно сортирање отпада

Показатељи развоја пољопривреде

Пољопривредно земљиште: Пољопривредно земљиште Земљиште, као лимитирани природни ресурс, који се одликује непоновљивошћу, незаменљив је фактор производње у пољопривреди. Од укупно 836km², колика је површина општине Горњи Милановац, пољопривредно земљиште заузима 65,5% од укупне површине. Захваљујући специфичним микрорељефним и хидролошким утицајима, брдско-планински предели су, такође, погодни за рентабилну производњу квалитетног воћа. Упоредо са коришћењем бујне вегетације и пространих природних травњака, ови простори погодни су за развој говедарства и овчарства. Природне предиспозиције краја погодне су за примену биолошких/еколошких метода производње хране. Загађивање земљишта на територији општине није присутно у већем обиму већ само на појединим локалитетима као што су: градска депонија и дивља сметлишта, гробља, фреквентније саобраћајнице и слично. Са садашњом структуром и обимом пољопривредне производње, употреба вештачких ђубрива и пестицида нису узроци већег загађивања земљишта. Према Просторном плану, основне категорије коришћења земљишта су: • пољопривредно земљиште; • шумско земљиште; • водно земљиште; • грађевинско земљиште. Веома мали број пољопривредника је специјализован за одређени тип пољопривредне производње. Наводњавање површине су мале, а системи застарели.

Структура пољопривредног земљишта на подручју Општине Горњи Милановац

	Структура Биљне производње	Конвенционална производња
Назив културе	Број корисника	Површина (у хектарима)
Житарице	9.024	8.987,1 ха
Индустријско биље	15	14,8 ха
Крмно биље	7.103	8.647,4 ха
Ароматично и лековито биље	8	4,0 ха
Поврће	2.851	1.443,2 ха
Воће и грожђе	5.632	3.328.6 ха
Садни материјал и хортикултура	29	13,9 ха
Необрађено земљиште	3.675	6.082,8 ха
		Органска производња
Назив културе	Број корисника	Површина (у хектарима)
Житарице	28	69,1 ха
Индустријско биље	0	0,0 ха
Крмно биље	29	169,2 ха
Ароматично и лековито биље	0	0,0 ха
Поврће	5	2,2 ха
Воће и грожђе	21	29,4 ха
Садни материјал и хортикултура	0	0,0 ха
Необрађено земљиште	13	22,2 ха

Вишегодишњи засади: 1.3.2. Вишегодишњи засади Гајење воћа на подручју општине има дугу традицију. Изузетно повољни земљишни и климатски услови омогућавају гајење свих континенталних врста воћа, као и винове лозе. Благо побрђе и при планински део надморске висине од 200 до 800 m пружају могућност вертикалног распореда воћних врста уз избор најповољнијег положаја и експозиције за сваку воћну врсту, а у оквиру ње и сорту. Количина падавина која се у просеку креће 750mm воденог талоба даје могућност да се воћарска производња одвија и у условима „сувог воћарења“, нарочито у вишим пределима где је и сума падавина нешто већа.

Сточни фонд: Сточарство представља основу за успешност целокупне пољопривредне производње. Предиспозиције у погледу расположивих површина за производњу хране за животиње и у погледу дуге и стабилне традиције сточарства, указују на позитивне могућности овог краја. Са друге стране, успешно сточарство захтева предвидиву и дугорочну националну политику што није случај у овој области. Овакав однос довео је до низа структуралних проблема и кризе у свим гранама сточарства. Веома важан разлог кризе у сточарству је и сталан пораст цена инпута (семе, вештачко ђубриво, гориво, трошкови лечења), док цене примарних производа сточарства - млеко, месо, јаја.. - нису пратиле овај тренд. Број грла говеда је у паду последње деценије и 2022. укупан број грла у конвенционалној производњи износио је 10.435 грла претежно сименталске расе или домаће шарено у типу сименталца. До значајног смањења броја крава дошло је код малих и средњих газдинстава која нису у могућности да се даље развијају за тржишну производњу млека. Носиоци говедарске производње остају фармери који имају већи број грла јер су једноставно везани постојањем објеката, механизације и кредитним аранжманима за млекаре. Дугорочније гледано, у производњи млека бележи се сталан пад броја произвођача уз лагани раст откупљених количина млека. На подручју општине Горњи Милановац налазе се три приватне млекарне које откупљују млеко од регистрованих пољопривредних газдинстава и прерађују у млечне производе. Важно је знати да је млеко сектор који доноси највишу вредност примарне производње, а да се знатна количина млека не предаје млекарнама већ се прерађује у традиционалне млечне производе. Ова чињеница је битна јер у њој лежи могућност за пласман производа од стране мањих пољопривредних газдинстава, али под условом подизања нивоа хигијенско-санитарних мера и услова производње традиционалних млечних производа као и обједињеног наступа индивидуалних произвођача. Производња меса је такође суочена са структурним проблемима без јасне и предвидљиве националне

политике подршке према овом сектору. Парадокс је да овај сектор има једну од највећих шанси у даљем поступку приближавања ЕУ, али ће истовремено бити изложен додатним притисцима и захтевима. Тов јунади се одвија у организацији правних лица при чему се прва фаза тога одвија на газдинствима коопераната. Понуде меса из организоване производње индивидуалних произвођача нема иако постоје солидни капацитети за тов у индивидуалном сектору. Ова чињеница се мора искористити, ако се зна да се говеђе месо користи као животна намирница, као сировина за прерађивачку индустрију и као роба у међународној трговини. Овчарство је грана сточарства која је такође у структурним проблемима без обзира на изузетан потенцијал овог краја за производњу јагњећег меса. Расна структура оваца је добро позната - сјеничка оплемењена и виртемберг. Простор који постоји за даље унапређење ове гране је обједињавање наступа индивидуалних произвођача у понуди јагњећег меса тим пре што постоје упити за ову робу, а технологија гајења је једноставна без високих захтева за улагањем. Као грана сточарства, последњих година показује велику експанзију кроз производњу квалитетног јагњећег меса дистрибуцијом локалној кланици као и другим кланицама из окружења. Пољопривредници су подстакнути на ту врсту производње и због субвенција министарства за производњу меса. Свињарство као грана сточарства није карактеристична за територију општине Горњи Милановац што не значи да нема успешних и савремених одгајивача. Ова производња је изразито цикличног карактера без обједињеног наступа индивидуалних произвођача. Живинарство је од некада веома развијене гране сточарства у овом крају ослоњене на јаке привредне субјекте из ове области, сведено на индивидуалне произвођаче. И ова производња је изразито цикличног карактера без обједињеног наступа индивидуалних произвођача. Пчеларство је грана са високим потенцијалом, али и специфичним карактеристикама: велики број одгајивача, организовани у два удружења („Матица“ и „Рудник“) који окупљају велики број чланова али без икаквог обједињеног наступа са својим производима у смислу количине, квалитета и континуитета за обједињену понуду на тржишту. Говорећи о било којој грани сточарства, главна одлика су мале производне јединице, низак ниво производње по производној јединици и неорганизованост, што не може осигурати конкурентност пољопривредним произвођачима. Тржиште ових производа у нашој земљи се све више отвара што намеће јачу конкуренцију, а са друге стране се намећу све виши стандарди у хигијенско-санитарно-ветеринарским захтевима према нашим произвођачима. Основне мере којима произвођачи могу деловати на поправљање положаја свог газдинства су спровођење одгајивачких програма као и остали видови рационализације производње. Главни носиоци ових активности су саветодавна служба и основне одгајивачке организације.

Структура сточног фонда - Извор: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Сектор за информације од јавног значаја, 2023. година

Врста стоке	Број фарми	Број грла
Конвенционална производња		
Говеда	2.069	10.435
Овце и козе	2.324	39.663
Свиње	1.859	9.502
Коњи, магарци, муле и мазге	67	121
Живина и птице	1.795	41.768
Пчелиње друштво- кошница	346	10.293
Рибе	5	30.500
Животиње остале	8	826
УКУПНО конвенционална производња	8.473	143.108
Органска производња		
Говеда -органска производња	12	152
Овце и козе - органска производња	7	396
Свиње - органска производња	5	27
Живина и птице - органска производња	3	40
Пчелиње друштво - кошница - органска производња	1	30
УКУПНО органска производња	28	645

Механизација, опрема и објекти: На територији општине пољопривредне површине под минералним ђубривом износе 11658ха, а под чврстим стајњаком 6934ха. Што се тиче механизације, број двоосовинских трактора према попису из 2018.године на територији општине износи 3984. Постоји реално потреба за осавремењавањем механизације што се и постиже кроз субвенције за набавку механизације али и конкурсе и пројекте које реализује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Неке од мера предвиђених Стратегијом ће сигурно додатно допринети обнови механизације на пољопривредним газдинствима.

Радна снага: Према подацима добијеним од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде 2023. године, на територији општине Горњи Милановац укупан број уписаних пољопривредних газдинстава износи 5.256. Од укупног броја газдинстава 1.345 су носиоци жене а код 3.887 газдинстава су носиоци мушкарци. Број лица млађих од 40 година као носилаца породичних пољопривредних газдинстава износи 564, док је број новорегистрованих газдинстава у 2022. гоДемографски процеси у општини на крају XX века, нарочито негативни демографски процеси као што су пад укупног броја становника, последњих деценија смањење наталитета и природног прираштаја, неравномеран распоред становништва, прекомерно пражњење села, пораст удела старачких домаћинстава, пораст броја домаћинстава без наследника смањују број радне снаге, а тиме и радну активност на пољопривредним газдинствима које резултира падом пољопривредне производње. Овакви демографски процеси резултирају и смањењем броја ђака у руралним срединама. Деца из сиромашних и ромских породица мање завршавају основну школу и више их се осипа током школовања, посебно на прелазу у 5. разред, што указује на постојање проблема недовољног схватања важности образовања. На територији општине имају четири градске основне школе и три сеоске. Посебан проблем са квалитетом образовања у сеоским срединама су и сами програмски садржаји, веома удаљени од карактеристика сеоских средина, нису специфични за те средине и имају мало додирних тачака са животом људи у сеоским заједницама дини износио 254.

Структура пољопривредних газдинстава: Структура пољопривредних газдинстава дата је у следећим табелама.

Структура пољопривредних газдинстава

	Организациони облик	Сва уписана газдинстава	Сва активна газдинства
Породично пољопривредно газдинство		5.232	4.985
Предузећа		10	10
Предузетници		8	8
Земљорадничке задруге		5	5
Пољопривредна газдинства са статусом правног лица		1	1
УКУПНО		5.256	5.009
Ново регистрована газдинства у 2022. години			254

Структура пољопривредних газдинстава

	Организациони облик	Мушкарци	Жене	Укупно
Породично пољопривредно газдинство		3.887	1.345	5.252

Структура пољопривредних газдинстава

	Организациони облик
Породично пољопривредно газдинство	

Производња пољопривредних производа: Главни економски потенцијал села општине Горњи

Милановац представља пољопривреда - акценат је на производњи кромпира, воћарству и сточарству и на преради воћа и млечних производа. Предузетништво је, у мањој мери, заступљено код појединих становника. Виша прерада прехранбених производа, сеоски туризам, ручна радиност, традиционална текстилна производња и израда сувећира су само неке од активности које су потенцијал али је потребно још доста рада да постану самоодрживи. Заступљеност појединих култура зависи од насеља - тако у селима које су на надморској висини преко 350 м има значајно више оних фармера који узгајају кромпир, малине и купине. У селима која су ближе градском језгру има значајно више оних пољопривредника који узгајају крмно биље а значајно је мање оних који узгајају свеже шљиве. Површине под воћним врстама Шљива, као доминантна врста, заузима највеће површине под засадима (1.878,8 ha у конвенционалној производњи). Сорта шљиве Пожегача била је најзаступљенија до пре 20 година када је замењена сортом Стенлеј и сортама створеним у Институту за воћарство у Чачку због све присутнијег и деструктивнијег вируса шарке шљиве. Сува шљива и производња ракије су главни производи од плода шљиве, а у последње време доста се производи и стона шљива сорте Чачанска лепотица. Последњих година интензивирани су прерада шљиве и другог воћа у ракију па је регистровано и неколико дестилерија. Горњомилановачко малиногорје простире се на око 258,8 ha и представља важан производни потенцијал општине са могућношћу проширења. У сортименту најзаступљенија је сорта Виламет, која се одлично адаптирала на услове овог краја испољавајући своје пуне биолошке, технолошке и производне особине. У последњих двадесетак година купина (78,8 ha) је доживела праву експанзију у свом ширењу захваљујући новоствореној сорти Чачанска бестрна, која се показала као врло приносна, али не и толико квалитетна, што је условљавало цикличне промене у површинама под купином, као и варирање цене свежег плода. У последњих десетак година интензивира се гајење боровнице (преко 49,3 ha). Приметан је тренд раста површина под засадима крушке (189,5 ha) и засадима лешника (116,6 ha). Остале воћне врсте су мање заступљене и њихова производња задовољава углавном потребе локалног тржишта.

Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника: Веома снажан потенцијал који није искоришћен лежи у удружењима односно невладиним организацијама. Општина Горњи Милановац има неколико асоцијација-удружења која су директно окренута руралном окружењу, његовим потенцијалима, али и неговању и одрживом коришћењу ових ресурса. Најактивнија удружења су: 1. Удружење произвођача јагодичастог воћа „Виламет Суворбор“ 2. Удружење „Воћари Рудничко-таковског краја“ 3. Удружење малих произвођача Рудничко-таковског краја 4. Друштво пчелара Рудник 5. Друштво пчелара „Матица“ Горњи Милановац 6. Удружење воћара „Рудничанка“ 7. Удружење „Шумадијски повртари“ Шилопај 8. Удружење „Туризам у селима Србије“ У самим селима су најбројнија удружења која су окренута спортским активностима, углавном фудбалски клубови и ловачка удружења. Удружења дају велики значај унапређењу пољопривредне производње на територији општине кроз едукације и скупове које организују. Представљају неискоришћени потенцијал за промоцију сеоских манифестација, туристичких потенцијала као и диверзификације пољопривредних активности на селу. На територији општине налази се око 20 нових задруга. Средства за оснаживање њихових капацитета пласирана су од стране Министарства за бригу о селу и то за пет новооснованих задруга. Неопходно је подстакнути становништво које живи у сеоским срединама на удруживање и стварање услова за јачање њихових капацитета.

Трансфер знања и информација: Трансфер знања у области пољопривреде одвија се кроз систем формалног образовања од средњег образовања до докторских студија, такође путем различитих врста предавања и обука организованих од стране пољопривредне стручне службе. Постојећа структура и систем преноса знања нису довољно ефикасни и не успевају да адекватно задовоље потребе динамичнијег техничко-технолошког реструктурирања пољопривредног сектора. Корисници често информације прихватају са резервом и ретко се усуђују да инвестирају сопствена средства у стицање нових знања и вештина. Несигурности корисника доприноси и то што трансфер знања који се врши у сврхе промоције нових производа и технологија, путем медија и на друге начине, може бити необјективан и усмерен превасходно на профит преносиоца. Организациони трансфер знања преко ПССС стиже до релативно малог броја корисника. Корисници често те информације прихватају са резервом и ретко се усуђују да инвестирају средства у стицање нових знања и вештина. Могућности које пружају јавно-приватна партнерства и сарадња са Канцеларијом за пољопривреду Општинске управе Општине Горњи Милановац, омогућава пољопривредницима доступност конкретним мерама у развоју њихове производње. Општина Горњи Милановац од септембра 2016. године у оквиру Општинске управе има

Канцеларију за пољопривреду која обавља послове израде програма мера као и програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта. Поред тога се бави пружањем хоризонталног протока информација од Министарства пољопривреде ка пољопривредницима у смислу субвенција, уредби, конкурса, помоћи приликом попуњавања образаца за дате субвенције, стручне и саветодавне помоћи. Општина Горњи Милановац у складу са Лидер приступом и препорукама Европске уније за финансирање пројеката руралног развоја је од 2020. године успоставила партнерство са градом Чачком и формирана је Локално акциона група Чачак-Горњи Милановац чију је стратегију усвојило Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Лаг ЧА-ГМ је препознат као носилац развоја и пружаће помоћ у наредном периоду становништву руралних делова територије коју покрива а у складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју.

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА И ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

Табела 1. Мере директних плаћања

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Регреси	100.1	3.500.000,00	2.500,00	100	25.000,00	0,00
	УКУПНО		3.500.000,00				

Табела 2. Мере кредитне подршке

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 3. Мере руралног развоја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава	101	46.800.000,00	60	800.000,00	0,00
2	Управљање ризицима	104	3.500.000,00	10	150.000,00	0,00
3	Подршка младима у руралним подручјима	303	2.000.000,00	70	300.000,00	0,00
4	Економске активности у циљу подизања конкурентности у смислу додавања вредности кроз прераду као и на увођење и сертификација система безбедности и квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла на газдинствима	304	2.000.000,00	50	200.000,00	0,00
	УКУПНО		54.300.000,00			

Табела 4. Посебни подстицаји

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју	402	1.200.000,00	0,00	100	100.000,00	0,00
	УКУПНО		1.200.000,00				

Табела 5. Мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, мера кредитне подршке, мера руралног развоја и посебних подстицаја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	набавка сточне хране за остављену женску теляд	601	3.000.000,00	0,00	100	300.000,00	0,00
	УКУПНО		3.000.000,00				

Табела 6. Табеларни приказ планираних финансијских средстава

Буџет	Вредност у РСД
Укупан износ средстава из буџета АП/ЈЛС планираних за реализацију Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја (без пренетих обавеза)	62.000.000,00
Планирана средства за директна плаћања	3.500.000,00
Планирана средства за кредитну подршку	0,00
Планирана средства за подстицаје мерама руралног развоја	54.300.000,00
Планирана средства за посебне подстицаје	1.200.000,00
Планирана средства за мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, кредитне подршке и у оквиру мера руралног развоја	3.000.000,00
Пренете обавезе	0,00

Циљна група и значај промене која се очекује за кориснике: Потенцијални корисници мера подршке су регистрована пољопривредна газдинства са територије општине Горњи Милановац која су у активном статусу у складу са Правилником о упису у регистар пољопривредних газдинстава и обнови регистрације као и о условима за пасиван статус пољопривредног газдинства („Службени гласник РС“, број: 17/2013, 102/2015, 6/2016 и 46/17) и регистрована удружења у области пољопривреде. Реализација

Програма, односно дефинисане мере допринеће: • модернизацији производње и јачању производне конкурентности; • повећање продуктивности газдинства; • смањење производних трошкова; • достизању националних и стандарда ЕУ на пољу: - заштите животне средине, - здравља животиња и биљака, - добробити животиња, • повећању квалитета производа, хигијене и безбедности хране; • побољшању конкурентности породичних пољопривредних газдинстава; • увођењу нових технологија и иновација, и отварању нових тржишних могућности; • побољшању квалитета производа уз испуњавање националних и ЕУ стандарда у области безбедности хране и заштите животне средине; • очувању производње традиционалних производа; • добијању производа веће додате вредности у циљу повећања дохода и побољшању одрживих услова за живот сеоског становништва. Пољопривредна политика и политика руралног развоја Републике Србије обухвата низ мера и активности које предузимају надлежни органи у циљу обезбеђивања квалитетне и здравствено исправне хране, јачања конкурентности пољопривредних производа на тржишту, подизања нивоа животног стандарда пољопривредника, пружања подршке руралном развоју и заштити животне средине од негативних утицаја пољопривредне производње. Локална самоуправа настоји да подстакне пољопривредне произвођаче на удруживање и пружи неопходну помоћ при њивом организовању, информисаност и квалитетан рад, уз подршку пољопривредних служби и релевантних институција, са циљем лакшег и сигурнијег приступа тржишту. Циљ наведених мера је подизање продуктивности и ефикасности пољопривредне производње, а тиме и квалитета живота корисницима мера.

Информисање корисника о могућностима које пружа Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја: Канцеларија за пољопривреду као основна организациона јединица Општинске управе општине Горњи Милановац, између осталог, обавља и послове израде предлога пројеката и програма у области пољопривреде, пружа стручну помоћ физичким лицима при регистрацији пољопривредних газдинстава и остваривању права на субвенције, припрема програм субвенционисања пољопривредне производње у сарадњи са Одбором за пољопривреду и село. Сваког радног дана запослени у овој Канцеларији пружају информације пољопривредним произвођачима о новинама у пољопривредној производњи и упознају их са програмом и појединим мерама из њега како би на најбољи начин искористили програм и подстицаје из њега. Такође путем медија, телевизије и радија као и путем званичне интернет презентације Општине Горњи Милановац потенцијални корисници добијају информације о мерама дефинисаним програмом.

Мониторинг и евалуација: Што се тиче мониторинга самог Програма и његових сегмената Канцеларија за пољопривреду Општинске управе општине Горњи Милановац врши контролу спровођења програма и његових мера. Запослени у Канцеларији за пољопривреду врше контролу и исправност самих захтева за подстицаје које подносе сами пољопривредни произвођачи.

II. ОПИС ПЛАНИРАНИХ МЕРА

2.1. Назив и шифра мере: 100.1 Регреси

2.1.1. Образложење: У складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС“, број: 10/13, 142/14, 103/15 и 101/2016), АП и ЈЛС могу да утврђују мере које се односе на директна плаћања за регресе за репродуктивни материјал и то за вештачко осемењавање. Сточарство у претходних пар година се постепено опоравља, модернизује и повећава се квалитет грла стоке. Сточарска производња се углавном одвија на малим фармама, односно пољопривредним газдинствима. Регресирањем за репродуктивни материјал - повраћајем дела средстава за прво вештачко осемењавање крава и јуница остварује се поправљање расног састава говеда на територији Општине Горњи Милановац у циљу повећања производње и квалитета млека и меса код комерцијалних произвођача.

2.1.2. Циљеви мере: Реализација ове мере позитивно утиче на економски и социјални развој руралне средине: • подизање конкурентности производње и стварање тржишно одрживог произвођача; • обезбеђивање услова за уравнотежен развој говедарства; • боље коришћење расположивих ресурса; • јачање вертикалне интеграције у производњи млека и меса; • подизање стандарда живота у руралној средини и пољопривредних произвођача кроз повећање и стабилност дохотка пољопривредних газдинстава.

2.1.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Мера је у складу са Националним програмом за рурални развој Републике Србије (НППР 2021-2024)

2.1.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су индивидуални пољопривредни произвођачи, регистровани - уписани у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју, са активним статусом.

2.1.5. Економска одрживост: Приликом предаје захтева пољопривредни произвођач није у обавези да достави бизнис план или пројекат.

2.1.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисници средстава предвиђених овом мером морају испуњавати следеће услове да би могли да користе средства предвиђена овом мером: - Корисник мора имати регистровано активно пољопривредно газдинство на територији општине Горњи Милановац, уписано у Регистар пољопривредних газдинстава; - Корисник мора имати пребивалиште на територији општине Горњи Милановац; - Корисник мора бити носилац регистрованог пољопривредног газдинства са најмање 0,5ха пољопривредног земљишта на територији Општине Горњи Милановац на коме обавља пољопривредну производњу. Земљиште на коме се инвестиција врши мора бити уписано у регистровано пољопривредно газдинство чији је носилац корисник и мора бити на територији Општине Горњи Милановац; - Грла морају бити у власништву носиоца или члана регистрованог пољопривредног газдинства; - Корисник мора имати картон (признаницу, потврду...) вештачког осемењавања у периоду од 01.10.2023. године до дана подношења захтева издат од стране ветеринарске станице или амбуланте која је извршила осемењавање, на коме мора бити уписан број ушне маркице грла, цена вештачког осемењавања, уредно потписан и печатиран од стране извршиоца осемењавања као и пасош за свако осемењено грло - У току једне календарске године, регистрована пољопривредна газдинства имају право само на прво вештачко осемењавање јуница и крава - Корисник, за инвестицију за коју подноси захтев, не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације), односно иста инвестиција не сме бити предмет другог поступка за коришћење подстицаја; - Корисник мора имати измирене све доспеле пореске обавезе које има према Општини Горњи Милановац;

2.1.7. Специфични критеријуми: Нема специфичних критеријума

2.1.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
100.1.1	Регрес за репродуктивни материјал (вештачко осемењавање)

2.1.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Нема критеријума селекције.		

2.1.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи по шифрама инвестиције и максимални износ:

Интензитет помоћи по шифрама инвестиције и максимални износ

Шифра инвестиције.	Назив инвестиције	Интензитет помоћи
100.1.1.	Регрес за репродуктивни материјал (вештачко осемењавање)	2500.00 динара по крави и /или јуници, а највише до 10 крава и/или јуница

2.1.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број осемењених грла
2	Укупан број подржаних газдинстава за регресе за репродуктивни материјал (вештачко осемењавање)

2.1.12. Административна процедура: Захтеви за доделу бесповратних подстицајних средстава намењених пољопривреди за 2024. годину подносе се од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће заинтересованим лицима бити доступни на писарници Општинске управе Општине Горњи Милановац. Канцеларија за пољопривреду Општинске управе општине Горњи Милановац врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује Председник Општине. На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева Председник Општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе.

2.2. Назив и шифра мере: 101 Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава

2.2.1. Образложење: Преглед по секторима: Сектор: Млеко Сектором доминирају мали произвођачи и општи проблем представља низак ниво квалитета произведеног млека и низак ниво производње по крави, што доводи до непрофитабилног пословања произвођача. Највећи број породичних газдинстава држи 1 до 2 музне краве што резултира ниским нивоом количине и квалитета млека. Већина сировог млека испорученог млекарима још не испуњава стандарде ЕУ. Већи произвођачи се суочавају са лошом технологијом у исхрани животиња, недостатком напредног генетског узгоја и лошим условима држања стокe. Такође, велики проблем представља правилан начин складиштења и правилна дистрибуција течног и чврстог стајњака. Побољшање начина складиштења и хлађења млека, као и развој производа са додатом вредношћу су начини на који се може побољшати конкурентност и квалитет производа. Сектор: Месо Сектор говедарства карактерише велики број релативно малих мешовитих домаћинстава које производе млеко и месо. Постојеће стање у сектору указује на пад сточарске производње. Сектором доминира велики број газдинстава са ниским интензитетом производње који желе да унапреде и побољшају квалитет сточарских производа, специјализују се у производњи меса са фокусом на гајење свиња, говеда, оваца и коза као и да побољшају продуктивност и конзистентност у производњи. Фарме које производе месо нису специјализоване, не користе правилно пашњаке и квалитет коришћене сточне хране није задовољавајући. Такође, неодговарајућа је технологија исхране као и услови смештаја животиња. Интервенције у оквиру ове мере ће бити усмерене на подршку сектору како би се задовољили национални прописи и како би се приближили стандардима ЕУ у области добробити животиња и животне средине. Сектор: Воће, грожђе, поврће (укључујући печурке) и цвеће Иако ова газдинства карактерише специјализована производња, кључни проблем овог сектора је уситњеност поседа. Високи трошкови производње и немогућност утицаја на цене доводе до ниског нивоа профита, а самим тим и до

немогућности инвестирања у нове капацитете. Низак степен образовања и стручне оспособљености ствара потешкоће када је реч о правилној употреби савремене опреме и коришћењу инпута, сортирању, паковању и складиштењу, примени савремених метода за наводњавање, што резултира проблемом у ланцу прераде воћа, грожђа и поврћа обзиром да фабрике не добијају довољне количине високо квалитетних производа. Сектор: Остали усеви (житарице, индустријско, ароматично и зачинско биље и др) У структури биљне производње највише је заступљена ратарска производња, која чини више од половине вредности пољопривредне производње. Кретања на тржишту пољопривредних производа утицала су да се сетвена структура у последњих неколико година значајно измени. Површине под житима остале су релативно константне, али је у оквиру њих дошло до промене у правцу раста удела кукуруза на рачун смањења површина под пшеницом у укупно засејаним површинама. Овом мером се постиже унапређење и модернизовање ратарске производње. Сектор- Пчеларство Пчеларство представља малу, али изузетно атрактивну пољопривредну делатност, која последњих година почиње да се тржишно усмерава у правцу прихватања услова и стандарда ЕУ. Извозна цена меда је изузетно повољна, а потражња је толика да Србија не може да је задовољи, тако да је неопходно да се уведе ова мера подршке пчеларској производњи на територији општине Горњи Милановац, с обзиром да имамо око 6.000 кошница. Овом мером ће се помоћи нашим пчеларима да прошире производњу, да обезбеде врхунски квалитет меда који је неопходан да би могли да постигну конкурентност неопходну за извоз значајнијих количина меда. Сектор- Аквакултура Аквакултура обухвата узгој и лов водених организама уз коришћење разних поступака за побољшање приноса тих организама у односу на могућности у природном окружењу (нпр. исхрана и заштита од других животиња и сл.). Гајење се односи на младе и одрасле јединке.

2.2.2. Циљеви мере: Општи циљеви: Стабилност дохотка пољопривредних газдинстава; повећање производње; побољшање продуктивности и квалитета производа; смањење трошкова производње; унапређење техничко-технолошке опремљености; одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине; раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта. Специфични циљеви по секторима: Сектор: Млеко - Повећање ефикасности, конкурентности и одрживости производње млека путем циљаних инвестиција на малим и средњим газдинствима; Унапређење производне инфраструктуре и опреме. Сектор: Месо - Повећање ефикасности, конкурентности и одрживости производње меса на малим и средњим газдинствима (говеда, овце и крмаче/прасад); Унапређење квалитета меса говеда, коза, оваца и прасади у складу са националним ветеринским стандардима; Побољшање квалитета и конзистентности производње кроз инвестиције у опрему. Сектор: Воће, грожђе и поврће - Повећање површина под интензивним засадама; Повећање површина у заштићеном и полузаштићеном простору; Побољшање квалитета машина; Повећање наводњаваних површина системом кап по кап. Сектор: Остали усеви (житарице, уљарице, шећерна репа) - Унапређење стања механизације на газдинствима; Повећање наводњаваних површина системом кап по кап. Сектор: Пчеларство - Повећање производње пчеларских производа; Повећање прихода у домаћинствима која се баве пчеларском производњом; Повећање степена запослености у сектору; Достицање стандарда у области заштите животне средине. Сектор: Аквакултура - Повећање рибље производње; Повећање прихода у домаћинствима која се баве производњом; Повећање степена запослености у сектору; Достицање стандарда у области заштите животне средине.

2.2.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: У складу је са НППР који није усвојен.

2.2.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су индивидуални пољопривредни произвођачи, регистровани - уписани у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју са активним статусом.

2.2.5. Економска одрживост: Приликом предаје захтева пољопривредни произвођач није у обавези да достави бизнис план или пројекат.

2.2.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисници средстава предвиђених овом мером морају испуњавати следеће услове да би могли да користе средства предвиђена овом мером: - Корисник мора имати регистровано активно пољопривредно газдинство на територији општине Горњи Милановац, уписано у Регистар пољопривредних газдинстава; - Корисник мора имати пребивалиште на територији општине Горњи Милановац - Корисник мора бити носилац регистрованог пољопривредног газдинства са

најмање 0,5ha пољопривредног земљишта на територији Општине Горњи Милановац на коме обавља пољопривредну производњу. Изузетак представља пчеларска и повртарска производња где пољопривредно газдинство може имати и мање од 0,5 ха пољопривредног земљишта. Земљиште на коме се инвестиција врши мора бити уписано у регистровано пољопривредно газдинство чији је носилац корисник и мора бити на територији Општине Горњи Милановац; - Корисник мора имати набављен предмет субвенције пре подношења захтева, а најраније 1. јануара 2024. године и доказ о извршеном плаћању, и то: 1) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или 2) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и фискалног исечка, ако је плаћање извршено готовински, 3) за инвестиције чија је шифра 101.1.1. и 101.2.1., уколико је предмет субвенције купљен од физичког лица, корисник доставља уговор о купопродаји и извод или налог за плаћање оверен од стране банке као доказ да је плаћена купопродајна цена. 4) за инвестиције 101.1.1. и 101.2.1. корисник доставља и пасош (фотокопију) односно матични лист за свако грло које је предмет субвенције - Уколико је предмет субвенције механизација или опрема, она мора бити нова - Корисник, за инвестицију за коју подноси захтев, не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације), односно иста инвестиција не сме бити предмет другог поступка за коришћење подстицаја; - Корисник мора имати измирене све доспеле пореске обавезе које има према Општини Горњи Милановац; - Корисник не сме отуђити предмет инвестиције за коју је остварио подстицаје у року од пет година од дана исплате подстицаја осим код инвестиција са шифром 101.1.1. и 101.2.1. код којих предмет инвестиције за коју је остварио подстицаје не сме отуђити у року од три године од дана исплате подстицаја и у том периоду предмет мора наменски користити.

2.2.7. Специфични критеријуми: Програм је компатибилан са ИПАРД-ом. Специфични критеријуми у Сектору млека • Корисник може бити носилац Пољопривредног газдинства који у тренутку подношења захтева поседује у свом власништву, односно у власништву члана РПГ 1 - 29 млечних крава, осим за инвестицију под шифром 101.1.1 - Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса - говеда; • У случају када се ради о набавци квалитетних приплодних грла (шифра инвестиције 101.1.1 - Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса - говеда), Корисник може бити носилац Пољопривредног газдинства који на крају инвестиције поседује у свом власништву, односно у власништву члана РПГ: 3-100 квалитетних приплодних грла говеда млечних раса. Сектору меса • Корисник може бити носилац Пољопривредног газдинства који на крају инвестиције поседује у свом власништву, односно у власништву члана РПГ: 10-300 квалитетних приплодних грла оваца/коза, или 5-100 грла квалитетних приплодних крмача. Сектору воћа, грожђа, поврћа (укључујући печурке) и цвећа • Прихватљиви корисник у сектору поврћа је носилац пољопривредног газдинства које у тренутку подношења захтева има мање од 0,5ha пластеника или мање од 3ha производње поврћа на отвореном простору • Прихватљиви корисник у сектору воћа, грожђа и цвећа је носилац пољопривредног газдинства које у тренутку подношења захтева има: мање од 2ha јагодичастог воћа и хмеља; односно мање од 5ha другог воћа, односно 0,1- 50ha цвећа, односно 0,2-100ha винове лозе, осим за инвестицију под шифром 101.4.1. - Подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) вишегодишњих засада воћака, хмеља и винове лозе • У случају подизања нових или обнављања постојећих (крчење и подизање) производних (са наслоном) и матичних засада воћака и винове лозе, прихватљиви корисник је носилац пољопривредног газдинства које на крају инвестиције мора имати: 0,1-50ha јагодастих врста воћака и хмеља, 0,3-100ha другог воћа, 0,2-100ha винове лозе Сектору стали усеви (житарице, индустријско, ароматично и зачинско биље и др) • Прихватљиви корисник је носилац пољопривредног газдинства које у тренутку подношења захтева има мање од 50ha земљишта под осталим усевима, осим за инвестицију под шифром 101.5.10. - Машине и опрема за наводњавање усева • За инвестиције за набавку машина и опреме за наводњавање (шифра инвестиције: 101.5.10. - Машине и опрема за наводњавање усева) прихватљиви корисник је носилац пољопривредног газдинства које има мање од 100ha земљишта под осталим усевима. Сектору пчеларства • Прихватљиви корисник је носилац пољопривредног газдинства који у тренутку подношења захтева поседује у свом власништву, односно у власништву члана РПГ 5-500 кошница. Секторз аквакултуре • У сектору аквакултуре (производње конзумне пастрмке и шаранске рибе) нема специфичних критеријума прихватљивости

2.2.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
101.1.1	Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса: говеда, оваца и коза
101.1.3	Опрема за мужу, хлађење и чување млека на фарми, укључујући све елементе, материјале и инсталације
101.1.4	Машине и опрема за руковање и транспорт чврстог, полутечног и течног стајњака (транспортери за стајњак; уређаји за мешање полутечног и течног стајњака; пумпе за пражњење резервоара; сепаратори за полутечни и течни стајњак; машине за пуњење течног стајњака; специјализоване приколице за транспорт чврстог стајњака, укључујући и пратећу опрему за полутечни и течни стајњак)
101.1.5	Машине и опрема за припрему сточне хране, за храњење и напајање животиња (млинови и блендери/мешалице за припрему сточне хране; опрема и дозатори за концентровану сточну храну; екстрактори; транспортери; микс приколице и дозатори за кабасту сточну храну; хранилице; појилице; балери; омотачи бала и комбајни за сточну храну; косилице; превртачи сена)
101.1.6	Сточне ваге, рампе за утовар и истовар и торови за усмеравање и обуздавање животиња
101.1.8	Опрема за фиксне ограде и електричне ограде за пашњаке/ливаде
101.2.1	Набавку квалитетних приплодних грла говеда, оваца, коза и свиња које се користе за производњу меса
101.4.1	Подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) вишегодишњих засада воћака, хмеља и винове лозе
101.4.2	Подизање и опремање пластеника за производњу поврћа, воћа, цвећа и расадничку производњу
101.4.3	Подизање, набавка и опремање система противградне заштите у воћњацима и вишегодишњим засадима
101.4.4	Подизање/набавка жичаних ограда око вишегодишњих засада
101.4.8	Набавка опреме и уређаја за сетву, садњу и мулчирање (са фолијом)
101.4.14	Набавка опреме-линија за бербу, сортирање и калибрирање производа
101.4.16	Набавка опреме за резивање, дробљење, сечење и уклањање остатака након резидбе воћних врста
101.4.19	Машине за примарну обраду земљишта
101.4.20	Машине за допунску обраду земљишта
101.4.21	Машине за ђубрење земљишта
101.4.22	Машине за сетву
101.4.23	Машине за садњу
101.4.24	Машине за заштиту биља
101.4.25	Машине за убирање односно скидање усева
101.4.27	Набавка остале опреме (ГПС навигација и др.)
101.4.28	Машине, уређаји и опрема за наводњавање усева
101.5.1	Машине за примарну обраду земљишта
101.5.2	Машине за допунску обраду земљишта
101.5.3	Машине за ђубрење земљишта
101.5.4	Машине за сетву
101.5.5	Машине за садњу
101.5.6	Машине за заштиту биља
101.5.7	Машине за убирање односно скидање усева
101.5.9	Набавка остале опреме (ГПС навигација и др.)
101.5.10	Машине и опрема за наводњавање усева
101.6.1	Набавка нових пчелињих друштава
101.6.2	Набавка опреме за пчеларство
101.6.3	Набавка возила и приколица за транспорт пчелињих друштава
101.7.1	Набавка нове опреме за рибњаке

2.2.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Нема критеријума селекције	не	
2	Нема критеријума селекције	не	

2.2.10. Интензитет помоћи: 101.1.1 Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса - говеда 50% од вредности без пдв-а а највише до 3 грла а максимално 80 000,00 динара 101.1.3. Опрема за мужу, хлађење и чување млека на фарми, укључујући све елементе, материјале и инсталације 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.1.4. Машине и опрема за руковање и транспорт чврстог, полутечног и течног стајњака (транспортери за стајњак; уређаји за мешање полутечног и течног стајњака; пумпе за пражњење резервоара; сепаратори за полутечни и течни стајњак; машине за пуњење течног стајњака; специјализоване приколице за транспорт чврстог стајњака, укључујући и пратећу опрему за полутечни и течни стајњак) 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.1.5. Машине и опрема за припрему сточне хране, за храњење и напајање животиња (млинови и блендери/мешалице за припрему сточне хране; опрема и дозатори за концентровану сточну храну; екстрактори; транспортери; микс приколице и дозатори за кабасту сточну храну; хранилице; појилице; балери; омотачи бала и комбајни за сточну храну; косилице; превртачи сена) 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.1.6. Сточне ваге, рампе за утовар и истовар и торови за усмеравање и обуздавање животиња 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 100.000,00 динара 101.1.8. Опрема за фиксне ограде и електричне ограде за пашњаке/ливаде 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара МЕСО 101.2.1. Набавка квалитетних грла оваца, коза и свиња које се користе за производњу меса 50% од вредности без ПДВ-а највише до 10 грла а максимално 10.000,00 динара по грлу ВОЋЕ, ГРОЖЂЕ, ПОВРЂЕ (УКЉУЧУЈУЋИ ПЕЧУРКЕ) И ЦВЕЋЕ 101.4.1. Подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) вишегодишњих засада воћака, хмеља и винове лозе 60% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.4.2. Подизање и опремање пластеника за производњу поврћа, воћа, цвећа и расадничку производњу 60% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.4.3. Подизање, набавка и опремање система противградне заштите у воћњацима и вишегодишњим засадама 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 300.000,00 динара 101.4.4. Подизање/набавка жичаних ограда око вишегодишњих засада 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара 101.4.8. Набавка опреме и уређаја за сетву, садњу и мулчирање (са фолијом) 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.4.14. Набавка опреме-линија за бербу, сортирање и калибрирање производа 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара 101.4.16. Набавка опреме за орезивање, дробљење, сечење и уклањање остатака након резидбе воћних врста 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 100.000,00 динара 101.4.19. Машине за примарну обраду земљишта 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 800.000,00 динара 101.4.20. Машине за допунску обраду земљишта 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.4.21. Машине за ђубрење земљишта 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара 101.4.22. Машине за сетву 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.4.23. Машине за садњу 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.4.24. Машине за заштиту биља 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.4.25. Машине за убирање односно скидање усева 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.4.27. Набавка остале опреме (ГПС навигација и др.) 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 100.000,00 динара 101.4.28. Машине, уређаји и опрема за наводњавање усева 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара ОСТАЛИ УСЕВИ (ЖИТАРИЦЕ, ИНДУСТРИЈСКО, АРОМАТИЧНО И ЗАЧИНСКО БИЉЕ И ДР) 101.5.1. Машине за примарну обраду земљишта 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.5.2. Машине за допунску обраду земљишта 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.5.3. Машине за ђубрење земљишта 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара 101.5.4. Машине за сетву 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.5.5. Машине за садњу 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.5.6. Машине за заштиту биља 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.5.7. Машине за убирање односно скидање усева 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара 101.5.9. Набавка остале опреме (ГПС навигација и др.) 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 100.000,00 динара 101.5.10. Машине и опрема за наводњавање усева 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара ПЧЕЛАРСТВО 101.6.1. Набавка нових пчелињих друштава 50% од вредности без ПДВ-а, максимално

100.000,00 динара 101.6.2. Набавка опреме за пчеларство 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара 101.6.3. Набавка возила и приколица за транспорт пчелињих друштава 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара АКВАКУЛТУРА 101.7.1. Набавка нове опреме за рибњаке 40% од вредности без ПДВ-а, максимално 100.000,00 динара

2.2.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број газдинстава која су модернизовала производњу
2	Површина под новим вишегодишњим засадима
3	Број набављених грла
4	Број новонабављене механизације
5	Површина под заштићеним простором
6	Број набављених кошница
7	Број рибњака

2.2.12. Административна процедура: Захтеви за доделу бесповратних подстицајних средстава намењених пољопривреди за 2024. годину подносе се од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће заинтересованим лицима бити доступни на писарници Општинске управе Општине Горњи Милановац. Канцеларија за пољопривреду Општинске управе општине Горњи Милановац врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује Председник Општине. На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева Председник Општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе.

2.3. Назив и шифра мере: 104 Управљање ризицима

2.3.1. Образложење: Штете на пољопривредним усевама, стоци и другим ресурсима редовна су појава у пољопривредној производњи, посебно су карактеристичне штете од временских непогода на усевама и штете које стоци причињава дивљач. Штете већег обима превазилазе могућност санирања од стране произвођача и могу озбиљно да угрозе опстанак газдинстава, а тиме и дугорочно одрживи развој производње. Мали број пољопривредних газдинстава врши осигурање пољопривредне производње и користи могућност регресирања премија осигурања.

2.3.2. Циљеви мере: Општи циљеви: Повећање и стабилност дохотка пољопривредних газдинстава. Мера доприноси превентивној заштити пољопривредне производње од елементарне непогоде и у том смислу произвођачима представља вид сигурности. Специфични циљеви: Мера доприноси надокнади дела штете и представља прву помоћ домаћинству, приликом несреће уколико до ње дође. Циљ је да се пружи подршка пољопривредним произвођачима да осигурају своје усеве и стоку чиме се обезбеђује смањивање трошкова, уколико дође до негативних последица штета проузрокованих природним непогодама и другим ванредним догађајима.

2.3.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Није применљиво.

2.3.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су индивидуални пољопривредни произвођачи, регистровани - уписани у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју, са активним статусом

2.3.5. Економска одрживост: Приликом предаје захтева пољопривредни произвођач није у обавези да достави бизнис план или пројекат.

2.3.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисници средстава предвиђених овом мером морају испуњавати следеће услове да би могли да користе средства предвиђена овом мером: - Корисник мора имати регистровано активно пољопривредно газдинство на територији општине Горњи Милановац, уписано у Регистар пољопривредних газдинстава; - Корисник мора имати пребивалиште на територији општине Горњи Милановац - Корисник мора бити носилац регистрованог пољопривредног газдинства са најмање 0,5ха пољопривредног земљишта на територији Општине Горњи Милановац на коме обавља пољопривредну производњу. Земљиште на коме се инвестиција врши мора бити уписано у регистровано пољопривредно газдинство чији је носилац корисник и мора бити на територији Општине Горњи Милановац; Уколико је предмет осигурања животиња, она мора бити у власништву носиоца или члана регистрованог пољопривредног газдинства. - Корисник мора имати полису осигурања издату у периоду од 01.10.2023. године до дана подношења захтева од стране друштва за осигурање код кога је подносилац осигуран, доказ да је исплатио укупну премију осигурања и пасош односно матични лист уколико је предмет осигурања животиња; - Корисник мора имати измирене све доспеле пореске обавезе које има према Општини Горњи Милановац;

2.3.7. Специфични критеријуми: Нема специфичних критеријума

2.3.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
104.3	Осигурање усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња

2.3.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Нема критеријума селекције.		

2.3.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ:

Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ

Шифра инвестиције	Назив инвестиције	Интензитет помоћи
104.3.	Осигурање усева, плодова, вишегодишњих засада,расадника и животиња	10% од вредности без ПДВ-а, максимално 150000.00 динара

2.3.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Површина (ха) осигурана од штете на усевима,плодовима,вишегодишњим засадима,расадницима
2	Број осигураних грла

2.3.12. Административна процедура: Захтеви за доделу бесповратних подстицајних средстава намењених пољопривреди за 2024. годину подносе се од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће заинтересованим лицима бити доступни на писарници Општинске управе Општине Горњи Милановац. Канцеларија за пољопривреду Општинске управе општине Горњи Милановац врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује Председник Општине. На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева Председник Општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе.

2.4. Назив и шифра мере: 303 Подршка младима у руралним подручјима

2.4.1. Образложење: Право на подстицајна средства остварују се на основу конкурса који спроводи Општина Горњи Милановац а на основу средстава обезбеђених у буџету општине и користе се у складу са објављеним конкурсом. Приметан је позитиван тренд да из године у годину је све више оних који одлучују да остану на селу и да се баве пољопривредом и у том циљу определило се за ову меру подстицања и оснаживања младих пољопривредника на територији општине. Улога општине у овом процесу је значајна и у смислу да је препознала ове произвођаче и да обезбеђује средства за субвенционисање њихових активности. Средства за ову меру користе се за финансирање прихватљивих бизнис планова, чије активности се односе на покретање, обнављање и унапређење пољопривредне производње на газдинству у циљу њеног осавремењавања и интезивирања.

2.4.2. Циљеви мере: Оснаживање младих пољопривредника кроз пружање стручне и финансијске подршке; Повећање обима пољопривредне производње домаћинстава млађе старосне структуре; Осамостаљивање младих на селу; Примена савремених производних технологија;

2.4.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Мера је у складу са Националним програмом за рурални развој Републике Србије (НППР 2021-2024) Мера је компатибилна са ИПАРД 3 програмом

2.4.4. Крајњи корисници: Физичка лица - носиоци активног комерцијалног породичног пољопривредног газдинства са територије Општине Горњи Милановац, уписана у Регистар пољопривредних газдинстава 2023. године и раније, у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју која су прошла обуку писања бизнис планова финансирану кроз меру кроз овај програм.

2.4.5. Економска одрживост: Приликом предаје захтева подносиоци захтева су у обавези да доставе бизнис план за своје активности и пословне идеје које намеравају да спроведу на свом газдинству.

2.4.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисник треба да има пољопривредно газдинство уписано у регистар пољопривредних газдинстава са активним статусом и са пребивалиштем и производњом на територији Општине Горњи Милановац. Корисник који ће реализовати активности мора имати пребивалиште и земљиште (у својини или узето у закуп) на подручју Општине Горњи Милановац. Корисник не сме имати евидентираних доспелих неизмирених дуговања према ЈЛС по основу раније остварених подстицаја, субвенција. Корисник мора имати доказ да је прошао обуку за писање бизнис планова.

2.4.7. Специфични критеријуми: Право на подстицајна средства остварују се на основу услова и критеријума детаљно описаних у Конкурсу Мера је компатибилна са ИПАРД 3 програмом.

2.4.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
303.1	Почетна помоћ за покретање пословања за младе пољопривреднике и развој малих пољопривредних газдинстава

2.4.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	- Да носилац пољопривредног газдинства до 40 година живота.	да	
2	- Сви критеријуми су исти као и за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава	да	

2.4.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ

Селекција и избор бизнис планова за финансирање на основу спроведеног конкурса	70% од вредности прихватљивих трошкова, максимално 300.000,00 динара са ПДВ-ом по бизнис плану
--	--

2.4.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број едукованих пољопривредника
2	Број газдинстава која су модернизовала производњу
3	Број финансираних бизнис планова

2.4.12. Административна процедура: Одабрана стручна лица ангажована по другој мери овог Програма вршиће селекцију и одабир најуспешнијих бизнис планова у области пољопривреде за активности и услуге које намеравају да спроведу на свом газдинству. Кроз образац пријаве, прецизније дефинисан Конкурсом подносе и припремљен бизнис план који треба да садржи све елементе који показују активности и потребна средства за њихову реализацију на газдинству. Да би остварио право на подстицајна средства за ову меру, корисник доставља и следећу документацију: 1. Потврду о регистрацији пољопривредног газдинства (активан статус) 2. Фотокопију личне карте 3. Извод из билне и животињске структуре, извод са подацима о газдинству преко платформе е-аграр, 4. Доказ о измиренем локалним пореским обавезама 5. Доказ да је подносилац захтева завршио обуку писања бизнис планова 6. Предрачуна са спецификацијом опреме 7. Када је предмет инвестиције изградња, адаптација или доградња објекта, подносилац захтева мора доставити и идејни пројекат са предмером и предрачуном радова.

2.5. Назив и шифра мере: 304 Економске активности у циљу подизања конкурентности у смислу додавања вредности кроз прераду као и на увођење и сертификација система безбедности и квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла на газдинствима

2.5.1. Образложење: Преглед по секторима: Сектор: Воће, грожђе, поврће (укључујући и печурке) и маркетинг Иако ова газдинства карактерише специјализована производња, кључни проблем овог сектора је уситњеност поседа. Високи трошкови производње и немогућност утицаја на цене доводе до ниског нивоа профита, а самим тим и до немогућности инвестирања у нове капацитете. Низак степен образовања и стручне оспособљености ствара потешкоће када је реч о правилној употреби савремене опреме и коришћењу инпута, сортирању, паковању, складиштењу и преради, примени савремених метода за наводњавање, што резултира проблемом у ланцу прераде воћа, грожђа и поврћа обзиром да фабрике не добијају довољне количине високо квалитетних производа.

2.5.2. Циљеви мере: Општи циљеви: Стабилност дохотка пољопривредних газдинстава; повећање производње; побољшање продуктивности и квалитета производа; смањење трошкова производње; унапређење техничко-технолошке опремљености; одрживо управљања ресурсима и заштите животне средине; раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта. Специфични циљеви: Повећање површина у заштићеном и полузаштићеном простору; Повећање производње; Побољшање квалитета машина; Повећање упослености, Повећање прихода.

2.5.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Није применљиво.

2.5.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су индивидуални пољопривредни произвођачи, регистровани - уписани у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју, са активним статусом.

2.5.5. Економска одрживост: Приликом предаје захтева пољопривредни произвођач није у обавези да достави бизнис план или пројекат.

2.5.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисници средстава предвиђених овом мером морају испуњавати следеће услове да би могли да користе средства предвиђена овом мером: - Корисник мора имати пребивалиште на територији општине Горњи Милановац - Корисник мора бити носилац регистрованог пољопривредног газдинства са најмање 0,5ha пољопривредног земљишта на територији Општине Горњи Милановац на коме обавља пољопривредну производњу - Корисник мора имати набављен предмет субвенције пре подношења захтева, а најраније 01. јануара, 2024. године и доказ о извршеном плаћању, и то: 1) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или 2) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и фискалног исечка, ако је плаћање извршено готовински, - Уколико је предмет субвенције механизација или опрема, она мора бити нова - Корисник, за инвестицију за коју подноси захтев, не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације), односно иста инвестиција не сме бити предмет другог поступка за коришћење подстицаја; - Корисник мора имати измирене све доспеле пореске обавезе које има према Општини Горњи Милановац; - Корисник не сме отуђити предмет инвестиције за коју је остварио подстицаје у року од пет година од дана исплате подстицаја и у том периоду предмет мора наменски користити

2.5.7. Специфични критеријуми: • Прихватљиви корисник у сектору поврћа је носилац пољопривредног газдинства које у тренутку подношења захтева има мање од 0,5ha пластеника или мање од 3ha производње поврћа на отвореном простору • Прихватљиви корисник у сектору воћа, грожђа и цвећа је носилац пољопривредног газдинства које у тренутку подношења захтева има: мање од 2ha јагодичастог воћа и хмеља; односно мање од 5ha другог воћа, односно 0,1- 50ha цвећа, односно 0,2-100ha винове лозе

2.5.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
304.5.3.1	Набавка опреме и уређаја за сушење воћа, поврћа и грожђа, као и њихових производа
304.5.3.3	Набавка опреме и уређаја за бланширање, пастеризацију и стерилизацију производа
304.5.3.5	Набавка опреме за производњу вина, ракија и других алкохолних пића, као и опреме за дегустационе сале

2.5.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	нема критеријума селекције		

2.5.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ:

304.5.3.5.	Набавка опреме за производњу вина, ракија и других алкохолних пића, као и опреме за дегустационе сале	50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара
------------	---	--

2.5.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број газдинстава која су модернизовала производњу
2	Број новозапослениху сектору

2.5.12. Административна процедура: Захтеви за доделу бесповратних подстицајних средстава намењених пољопривреди за 2024. годину подnose се од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће заинтересованим лицима бити доступни на писарници Општинске управе Општине Горњи Милановац. Канцеларија за пољопривреду Општинске управе Општине Горњи Милановац врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку

обrade захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује Председник Општине. На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева Председник Општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе.

2.6. Назив и шифра мере: 402 Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју

2.6.1. Образложење: Мера 402.1. ће омогућити нашим удружењима у области пољопривреде јачање њихових капацитета како би се обезбедио врхунски квалитет у производњи који је неопходан да би могла да постигну конкурентност неопходну за пласирање производа а посебно за извоз у ЕУ. Подршка информативним активностима обухватиће подршку промоције развојних потенцијала и потреба села, очувања традиције, подршку активностима везаним за подизање нивоа пласмана производа и услуга и активностима везаним за развој села у образовном, здравственом, културном, спортском, социолошком и осталим аспектима, који ће утицати на побољшање квалитета живота сеоског становништва. Мера 402.2. Право на подстицајна средства остварују се на основу јавне набавке који спроводи надлежни орган општинске управе Општине Горњи Милановац за ангажовање стручних акредитованих лица, агенција и осталих специјализованих правних лица за обуку и пружање услуга консалтинга и обука за писање пројектних идеја и бизнис планова. Како је приметан тренд раста броја младих који одлучују да се баве пољопривредном производњом и заостанак на селу, општина Горњи Милановац жели да овакав тренд подржи, оснажи и финансијски помогне. Средства ове мере користиће се за финансирање обуке за младе пољопривреднике за писање бизнис планова. Радионице кроз које се разрађују пословне идеје и активности младих пољопривредника представљаће основу за аплицирање за средства која ће бити опредељена на основу објављеног конкурса. Финансијска подршка пољопривредним произвођачима у покретању, обнављању и унапређењу пољопривредне производње врши се у циљу осавремењивања технологије производње пољопривредних произвођача.

2.6.2. Циљеви мере: Кроз меру 402.1 постиже се стабилност дохотка пољопривредних газдинстава; повећање производње; побољшање продуктивности и квалитета производа; смањењују се трошкови производње; постиже се унапређење техничко-технолошке опремљености; врши се одрживо управљање ресурсима и заштите животне средине; долази до раста конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта. Специфични циљеви ове мере односе се на примену нових технологија и знања, јачање капацитета за прихватање знања кроз развијање свести и мотивисаности за образовањем. Кроз меру 402.2 циљ је да се оснаже млади пољопривредници кроз пружање стручне и финансијске подршке; циљ је да се млади, перспективни, заинтересовани пољопривредници оспособе, информишу о начинима на који могу остварити финансијске субвенције за активности које спроводе или планирају да спроводе на својим газдинствима. Циљ је да се оспособе управо ове категорије пољопривредника да направе квалитетан и свеобухватан бизнис план за своје планиране активности како би могли да са тим планом конкуришу за финансијска средства за његово спровођење. Такође, циљ ове мере је и да се повећа обим пољопривредне производње домаћинства млађе старосне структуре; да се постигне осамостаљивање младих на селу; да се примене савремене производне технологије;

2.6.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Мера је у складу са Националним програмом за рурални развој Републике Србије (НППР 2021-2024) који није усвојен.

2.6.4. Крајњи корисници: За меру 402.1 крајњи корисници су удружења у области пољопривреде са седиштем на територији општине Горњи Милановац која су регистрована у складу са законом. За меру 402.2 крајњи корисници су сертификоване, стручне, регистроване Агенције, стручне службе, консултантске куће и удружења регистрована у складу са Законом за спровођење програма обуке и пружања стручне помоћи

2.6.5. Економска одрживост: За меру 402.1 приликом предаје захтева удружење није у обавези да достави бизнис план или пројекат. За меру 402.2 правни субјекти подносе документацију у складу са конкурсом/јавним позивом који буде објављен.

2.6.6. Општи критеријуми за кориснике: Удружење мора имати активан статус правног лица са седиштем на територији општине Горњи Милановац, мора бити основано у складу са прописима којима је уређено оснивање удружења и исто мора бити уписано у прописани регистар. Удружење мора имати усвојен годишњи план рада. Корисник доставља подрачун удружења. Корисник доставља доказ о набавци предмета субвенције који су непосредно везани за информативне активности: сајмове, изложбе, манифестације, студијска путовања односно доказ о плаћању које мора бити извршено у периоду од 01.10.2023. године до дана подношења захтева, и то: 1) рачун (фактура) која гласи на име удружења и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или 2) рачун (фактура) која гласи на име удружења и фискални исечак, ако је плаћање извршено готовински;

2.6.7. Специфични критеријуми: За меру 402.1 - Мера је компатибилна са ИПАРД 3 програмом. За меру 402.2. - Специфични критеријуми биће дефинисани конкурсом/јавним позивом за избор најповољнијег онуђача стручних услуга. Мера је компатибилна са ИПАРД 3 програмом.

2.6.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
402.1	Информативне активности: сајмове, изложбе, манифестације, студијска путовања
402.2	Стручно оспособљавање и активности стицања вештина и показне активности

2.6.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	За меру - 402.1 - Нема критеријума селекције	не	-
2	За меру 402.2. - Најповољнија понуда стручних лица који ће вршити обуку младих за писање бизнис планова .	да	

2.6.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ

402.1.	Информативне активности: сајмове, изложбе, манифестације, студијска путовања	100% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара
402.2.	Стручно оспособљавање и активности стицања вештина и показне активности	1.000.000,00 динара

2.6.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	За меру 402.2. - Број едукованих пољопривредника
2	За меру - 402.1. - укупан број подржаних манифестација, сајмова, , изложби, студијских путовања

2.6.12. Административна процедура: За меру 402.1. захтеви се подносе од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће се преузимати на писарници Општинске управе општине Горњи Милановац. Канцеларија за пољопривреду Општинске управе општине Горњи Милановац врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује Председник Општине. На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева Председник Општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе. За меру 402.2. административна процедура регулисана је законом о јавним набавкама.

2.7. Назив и шифра мере: 601 набавка сточне хране за остављену женску телад

2.7.1. Образложење: Показатељ степена развијености укупне пољопривредне производње једне земље зависи од учешћа сточарске производње у производној структури пољопривреде. Сточарство и сточарска производња последних деценија бележе перманентно опадање броја грла за 1-2% на годишњем нивоу. Сточарство као виша фаза „органске индустрије“ и уједно најинтезивнија грана пољопривредне делатности, покреће развој биљне и укупне пољопривредне производње у свакој земљи. Зато је неопходно у наредним годинама повећати учешће сточарства у вредности укупне пољопривредне производње, чиме би се омогућила ефикасна валоризација ратарских производа као и повећање укупних девизних прихода земље од извоза сточарских производа. Пољопривредни произвођачи који оставе да гаје уматичену женску телад добијају повраћај средстава за набавку хране за 10 месеци.

2.7.2. Циљеви мере: Општи циљеви: • Увећање сточног фонда, • Повећање производње кабасте сточне хране, • Ефикасније коришћење пашњака и ливада, • Стабилизација фарме и повећање конкуретности, • Унапређење производње млека Специфични циљеви: Побољшање генетског потенцијала квалитетних грла у сточарству, • Заустављање и смањење перманентног пада броја приплодних грла и повећање матичног стада код фармера.

2.7.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Национални програм за рурални развој Републике Србије није усвојен.

2.7.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су физичка лица-носиоци активног комерцијалног породичног пољопривредног газдинства са територије општине Горњи Милановац уписана у Регистар пољопривредних газдинстава 2023. године и раније, у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју.

2.7.5. Економска одрживост: Корисници не подносе бизнис план.

2.7.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисник који ће реализовати активности мора да има регистровано пољопривредно газдинство уписано у Регистар пољопривредних газдинстава, са активним статусом, пребивалиште и земљиште (у својини или узето у закуп) на подручју општине Горњи Милановац. Корисник не сме имати евидентираних доспелих неизмирених дуговања према јединици локалне самоуправе, по основу раније остварених подстицаја, субвенција; Пољопривредни произвођач не сме отуђити грло најмање три године.

2.7.7. Специфични критеријуми: - Грла за која корисник конкурише морају бити Холштајн - Фризијске или Сименталске расе. Корисници мере који су носиоци регистрованог пољопривредног газдинства захтев подносе за грла рођена од 01.01.2023. године а прилажу рачуне за које траже субвенцију који датирају од 01.04.2023. године до утрошка средстава предвиђених конкурсом. Грла морају да буду уматичена и да су на евиденцији основне одгајивачке организације. Подносиоци захтева дужни су да уз захтев приложе и пасоше за грла за која траже субвенције као и педигре односно потврду или матични лист основне одгајивачке организације о евиденцији грла. Ближи услови биће прописани Конкурсом. Мера је компатибилна са ИПАРД 3 програмом.

2.7.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
601	Куповина хране за остављену женску телад

2.7.9. Критеријуми селекције:

2.7.10. Интензитет помоћи: Интезитет помоћи за ову меру је 100 % за купљену сточну храну, максимално 50.000,00 динара по грлу, максимално 300.000 динара по газдинству.

2.7.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број произвођача обухваћених овом мером
2	Број теледи која су остављена

2.7.12. Административна процедура: Мера ће бити спроведена од стране органа локалне самоуправе. Општина Горњи Милановац ће објавити Конкурс за доделу подстицајних средстава и рокове за подношење захтева. Општина Горњи Милановац ће спровести широку кампању информисања потенцијалних корисника. Потенцијални корисник уз захтев доставља пасош телета и потврду да је теле уматичено или мајка и одговарајуће фискалне рачуне. Достављени захтеви ће бити административно проверени од стране надлежног органа локалне самоуправе, Канцеларије за пољопривреду у смислу комплетности. Провере ће бити на терену обиласком пољопривредних газдинстава. Провера ће се вршити и наредне 3 године. Са подносиоцима захтева који буду испуњавали услове Конкурса биће склопљени уговори. Корисник средстава у случају болести или несрећног случаја грло може отуђити уз потврду ветеринара и по обавештењу надлежног органа општине Горњи Милановац. Подносиоци захтева за подстицаје односно мере у оквиру Програма су у обавези да доставе своје захтеве заједно са другим траженим документима преко писарнице Општинске управе општине Горњи Милановац.

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја

III. ИДЕНТИФИКАЦИОНА КАРТА

Табела: Општи подаци и показатељи

Назив показатеља	Вредност, опис показатеља	Извор податка и година
ОПШТИ ПОДАЦИ		
Административни и географски положај		
Аутономна покрајина	/	рзс*
Регион	Регион Шумадије и Западне Србије	рзс*
Област	Моравичка област	рзс*
Град или општина	општина	рзс*
Површина	836	рзс*
Број насеља	63	рзс*
Број катастарских општина	61	рзс*
Број подручја са отежаним условима рада у пољопривреди (ПОУРП)	21 село: Бело Поље, Бершићи, Богданица, Брајићи, Брезна, Гојна Гора, Горња Црнућа, Горњи Бањани, Горњи Бранетићи, Грабовица, Доња Врбава, Дренова, Дружетићи, Јабланица, Коштунићи, Мајдан, Полом, Рудник, Сврачковци, Срезојевци, Теочин	
Демографски показатељи		
Број становника	40260	рзс**
Број домаћинства	5381	рзс*
Густина насељености (број становника/површина, km ²)	53 становника/км2	
Промена броја становника 2011:2002 (2011/2002*100 - 100)	-6,79	рзс**
- у руралним подручјима АП/ЈЛС	-14,66	рзс**
Становништво млађе од 15 година (%)	12,9	рзс**
Становништво старије од 65 година (%)	19,1	рзс**
Просечна старост	44,59	рзс*
Индекс старења	169,9	рзс*
Без школске спреме и са непотпуним основним образовањем (%)	17,93 (6933)	рзс*
Основно образовање (%)	2890	рзс*
Средње образовање (%)	1494	рзс*
Више и високо образовање (%)	11,29 (4366)	рзс*
Пољопривредно становништво у укупном броју становника (%)	45,46 (20190)	Процена
Природни услови		

Рељеф (равничарски, брежуљкасти, брдски, планински)	Истиче се брдско-планински рељеф а присутан је и планински као и равничарски у долинама река	Интерни
Преовлађујући педолошки типови земљишта и бонитетна класа	Највише има земљишта VI и VII катастарске класе, а затим V, VIII, IV и III а најмање I и II по култури највише је њива затим следе ливаде, пашњаци и воћњаци	Интерни
Клима (умерено-континентална, субпланинска ...)	Умерено-континентална, хумидна, субхумидна и благохумидна	Интерни
Просечна количина падавина (mm)	од 788 мм до 985 мм	Интерни
Средња годишња температура (оC)	од 7,2 степена C до 11 степена C	Интерни
Хидрографија (површинске и подземне воде)	Реке: Каменица, Чемерница, Дичина, Деспотовица, Гружа, Драгобиљ и Качер	Интерни
Површина под шумом (ha)	35659,97	рзс*
Површина под шумом у укупној површини АП/ЈЛС (%)	42,65	рзс*
Пошумљене површине у претходној години (ha)	10,46	рзс*
Посечена дрвна маса (m3)	22796	рзс*
ПОКАЗАТЕЉИ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ		
Стање ресурса		
Укупан број пољопривредних газдинстава:	5.381	рзс***
Број регистрованих пољопривредних газдинстава (РПГ):	5.381	Управа за трезор
- породична пољопривредна газдинства (%)	5.356	
- правна лица и предузетници (%)	23	
Коришћено пољопривредно земљиште - КПЗ (ha)	19573,77	рзс***
Учешће КПЗ у укупној површини ЈЛС (%)	427,10	
Оранице и баште, воћњаци, виногради, ливаде и пашњаци, остало(18) (ha, %)	29525,65	рзс***
Жита, индустријско биље, поврће, крмно биље, остало(19) (ha, %)	19346,90	рзс***
Просечна величина поседа (КПЗ) по газдинству (ha)	4,96	рзс***
Обухваћеност пољопривредног земљишта комасацијом (ha)	/	Интерни
Обухваћеност земљишта неким видом удруживања (ha)	/	Интерни
Број пољопривредних газдинстава која наводњавају КПЗ	502	рзс***
Одводњавана површина КПЗ (ha)	/	Интерни
Наводњавана површина КПЗ (ha)	448	рзс***
Површина пољопривредног земљишта у државној својини на територији АП(20) (ha)	1176 ха 46 ари 91 м2	Интерни
Површина пољопривредног земљишта у државној својини која се даје у закуп (ha):	198 ха 65 ари 26 м2	Интерни
- физичка лица (%)	10 лица	Интерни

- правна лица (%)	/	Интерни
Говеда, свиње, овце и козе, живина, кошнице пчела (број)	154780	рзс***
Трактори, комбајни, прикључне машине (број)	27103	рзс***
Пољопривредни објекти (број)	22514	рзс***
чч, сушаре, стакленици и пластеници (број)	466	рзс***
Употреба минералног ђубрива, стајњака и средстава за заштиту биља (ha, број ПГ)	27245 ха; 12571 ПГ	рзс***
Број чланова газдинства и стално запослених на газдинству:	8.431	рзс***
(на породичном ПГ: на газдинству правног лица/предузетника) (ha)	На породичном: 9; На газдинству правног лица/предузетника: 50	рзс***
Годишње радне јединице (број)	7481	рзс***
Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника (број)	5	Интерни
Производња пољопривредних производа(количина):		
- биљна производња (t)	25.297	рзс***
- сточарска производња (t, lit, ком.)	нема података	Интерни
ПОКАЗАТЕЉИ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА		
Рурална инфраструктура		
<i>Саобраћајна инфраструктура</i>		
Дужина путева(km)	507,25	рзс*
Поште и телефонски претплатници (број)	16118	рзс*
<i>Водопривредна инфраструктура</i>		
Домаћинства прикључена на водоводну мрежу (број)	11308	рзс*
Домаћинства прикључена на канализациону мрежу (број)	11040	рзс*
Укупне испуштене отпадне воде (хиљ.м3)	2156	рзс*
Пречишћене отпадне воде (хиљ.м3)	2156	рзс*
<i>Енергетска инфраструктура</i>		
Производња и снабдевање електричном енергијом (број)	ЕД Чачак и ЕД Лазаревац	Интерни
<i>Социјална инфраструктура</i>		
Објекти образовне инфраструктуре (број)	51	рзс*
Број становника на једног лекара	388	рзс*
Број корисника социјалне заштите	2373	рзс*
<i>Диверзификација руралне економије</i>		
Запослени у секторима пољопривреде, шумарства и водопривреде (број)	248	рзс* рзс***

Газдинства која обављају друге профитабилне активности(30) (број)	952	рзс***
Туристи и просечан број ноћења туриста на територији АП/ЈЛС (број)	12840; 4,05	рзс*
Трансфер знања и информација		
Пољопривредна саветодавна стручна служба (да/не)	Подручје општине Горњи Милановац покрива ПССС Чачак	Интерни
Пољопривредна газдинства укључена у саветодавни систем (број)	ПССС Чачак директно сарађује са 70 одабраних пољопривредних газдинстава која посећује - интензивно се прате више пута годишње а број осталих која се укључују у саветодавни систем кроз предавања, анализу земљишта и савете је од 550 до 650 газдинстава.	ПССС

Датум и место

М.П.

Потпис овлашћеног лица у АП/ЈЛС

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја